

(دوره شهر تابستانی ۱۴۰۳)

فصلنامه حقوقی دادآفرین

شماره نهم

پاییز و زمستان ۱۴۰۳

در این شماره میخوانید:

تأملی در حقوق حیوانات و بررسی راهکارهای
حمایت از آن در اسلام و اسناد بین‌المللی

جرم افساد فی الارض و بررسی آن از منظر فقه و
قوانین کیفری ایران

مصاحبه اختصاصی با جناب آقای متین مهربانی،
دارنده مدال برنز المپیاد حقوق سال ۱۴۰۳

از اصفهان تا نانت فرانسه؛ گزارش سمینار دکتر
دومینیک گوریو در دانشگاه اصفهان

شناسنامه

صاحب امتیاز: انجمن علمی حقوق دانشگاه اصفهان

دبیر انجمن: امین اسماعیلی

مدير مسؤول: مهدي صالحی

سردبیر: حمید فغانی پور

معاون سردبیر: فردین عیسوی

گروه ویراستاری: سیده یاسمین غرابی، فاطمه نفیسی، هانیه گلدوز

گرافیک و صفحه آرایی: مجتبی جعفری (۰۹۱۷۲۲۷۸۲۳۷)

کارگروه گزینش مقالات: علیرضا ابراهیمی، حمید فغانی پور، علی احمدی نگین علمداری، هدیه کعب عمیر

ہیات داوران:

دکتر قدرت الله خسروشاهی: گروه حقوق جزا و جرم شناسی

دکتر امیر مقامی: گروہ حقوق بین الملل

دکتر مریم جلالی: گروه حقوق خصوصی

آقای مهدی براتی: گروه حقوق عمومی

نویسندگان این شماره:

علیرضا ابراهیمی، زهرا ارومیه‌چی، مینو افراز، فاطمه امیرماهانی، حسین امینیان، پریسا جوانمردی، امیر رنجبر، سامان سلطان‌پور، علیرضا سمسار، مهدی صالحی، فردین عیسوی، عارف لاری دشتی، مهدی محمدی، متین مهربابی، علی ناظریان، علی نظری،

فهرست مطالب

٤ ..... سخن مدیرمسئول

تأملی در حقوق حیوانات و بررسی راهکارهای حمایت از آن در اسلام و اسناد

بين المللى ٥

از اصفهان تا نانت فرانسه؛ گزارش سمینار دکتر دومینیک گوریه در دانشگاه

اصفهان ۱۱

حرم افساد فی الارض و بررسی آن از منظر فقه و قوانین کیفری ایران ۱۷

معرف، گزارش، حقوقي، خصوصي ۲۱

معرف، گزارش، حقوق، کفر، ۲۳

۲۵ ..... معارف، گرایش، حقیقه، عموم

معرف، گدایش، حقیقه، بن، الملا، ۲۷

مسئله‌ییت مدرن، شبکه‌ها، اجتماع، در نظام حقوق، ایران، آمریکا..... ۲۹

عماكد انجمن عالم، حقیقه، در سال ۱۴۰۳..... ۳۵

گزارش طرح دعوی، دولت آف بقاء، جنوب، علیه دولت اسپانیا، در دیوان،

سید المصطفیٰ دادگستری

مصابحه اختصاصی با جناب آقا امامزاده محمد تقی مصباحی داماد امامزاده محمد باقر بن امامزاده محمد باقر

١٤٠٣

نقص حقوق غذا، غنیمت است، چرا که این شوم صبر نیست.

Ukraine crisis and Russia's military ritual and world effect on

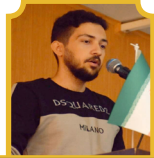
international order

قوله: «وَأَمَّا الْفُلُ فَأُرْسِلَتْ بِإِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ» (الأنبياء: 111) (وَأَمَّا الْفُلُ فَأُرْسِلَتْ بِإِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ) (الأنبياء: 111)

٤٨

* در نسخه الکترونیک با لمس هر عنوان به صفحه مربوطه بروید.

سخن مدیر مسئول

نویسنده: مهدی صالحی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خصوصی دانشگاه اصفهان
(مدیر مسئول نشریه حقوقی دادآفرین)

mahdisalehi003@gmail.com

✦ خداوند عزوجل را شاکریم که به ما توفیقی داد تا بتوانیم در راه انتشار و گسترش مطالب حقوقی مفید و کارآمد در جهت ارتقای سطح دانش حقوقی اساتید، محققان، دانشجویان و سایر علاقمندان به مباحث حقوقی، سهمی هرچند ناچیز داشته باشیم.

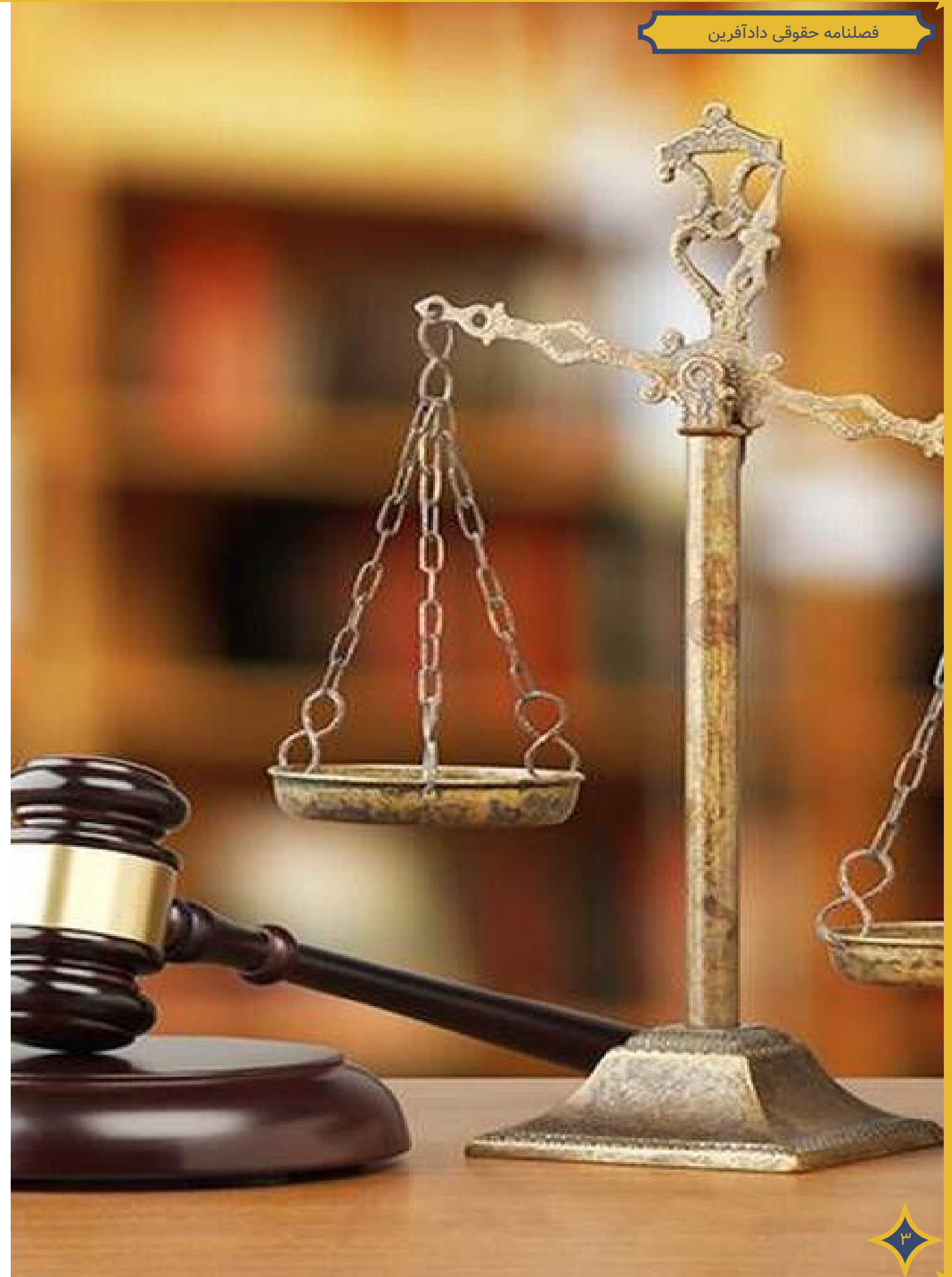
✦ اساساً دانش و معرفت چراغی است که آدمی را در تاریکی‌های جهان هستی و ناشناخته‌های آن هدایت کرده و به سلامت از آن‌ها عبور می‌دهد. علم تنها به علوم طبیعی و تجربی خلاصه نمی‌شود بلکه هربخش و پدیده‌ای در این دنیا می‌تواند علم مخصوص به خود را داشته باشد و انسان می‌تواند در آن به کاوش و تفکر بپردازد. حقوق نیز از این قاعده مستثنا نیست و می‌توان گفت علمی است که بسیار با علوم دیگر و به‌ویژه علوم مربوط به روابط انسانی در جامعه، درهم تنیده است.

✦ دادآفرین به عنوان نشریه‌ای در زمینه علم حقوق در تلاش است تا در حد توان خود به گسترش و بسط مطالب حقوقی کمک کرده و محققان و نویسندگان در این زمینه را به دست به قلم شدن و نوشتن دانسته‌های خود ترغیب کند. این نکته مهم باید در نظر ما باشد که نگاه به مسائل حقوقی نباید تنها از بعد حقوقی و مواد قانونی باشد بلکه حقوقدانان همواره باید در اندیشه کشف رابطه بین حقوق و رشته‌های دیگر بوده و از گنجینه آن برای حل مسائل مختلف جامعه بهره ببرند.

✦ در ادامه جا دارد از تمامی عزیزانی که در انتشار شماره جدید نشریه ابراز لطف کرده و ما را در این راه یاری کردند کمال تشکر را داشته باشیم و از دانشجویان، محققان و صاحب‌نظران حقوق خواستاریم تا ما را در این مسیر تنها نگذارند و با همکاری و نظرات ارزشمند خود، ما را در هرچه بهتر شدن کیفیت نشریه دادآفرین یاری بفرمایند.

مهدی صالحی

مدیرمسئول نشریه دادآفرین

🌟 **دومینیک گوریه**، متولد سال ۱۹۴۸ میلادی و استاد بازنشسته تاریخ و فلسفه حقوق دانشگاه نانت فرانسه می‌باشد. ایشان صاحب آثار متعدد از جمله کتب و مقالات ارزنده در زمینه حقوق و تاریخ آن هستند و همچنین تعدادی از مقالات و کتاب‌هایی که به زبان خارجی نوشته شده بودند از جمله مقاله حقوق بین‌الملل اسلامی، مبانی تاریخی و سیار الشیبانی، نوشته خالد رمضان بشیر را نیز به زبان فرانسوی ترجمه کردند.

بیان مطالب مربوط به حقوق طبیعی و روسو

✨ به دلیل اینکه سخنرانی ایشان در قسمت دوم کارگاه سوم به صورت ویدیو کنفرانس بود و ایشان به زبان فرانسه صحبت می‌کردند زحمت ترجمه صحبت‌های ایشان را جناب آقای دکتر شهابی، دانشیار محترم گروه حقوق دانشگاه اصفهان و مسئول علمی جلسات انجام دادند. جناب دکتر گوریه در زمانی که به صحبت‌های ایشان اختصاص داده شده بود به بیان مطالبشان پرداخته که به دلیل وجود بار علمی در این مطالب، سعی بر آن شد که در این نوشتار به صورت خلاصه به آن‌ها پرداخته شود:

👉 در اندیشه باستان، فیلسوفی به نام پین وجود داشت که یک تعریف جمع و جور از حقوق طبیعی ارائه داده است. او می‌گوید: «حقوق طبیعی خاص انسان نیست و در مورد حیوانات هم وجود دارد. به بیان دیگر، حقوق طبیعی صرفاً مجموعه‌ای از قواعد مکانیکی طبیعت است مثل ازدواج که وقتی دو جنس مخالف وجود دارند قاعده طبیعی این است که این دو جنس با هم ازدواج کنند؛ قاعده این است که فرزندان را توسط آن‌ها وجود داشته باشد و والدین، فرزندان خود را دوست داشته باشند.» بعداً ارسطو، فیلسوف نامدار یونانی، حقوق طبیعی را مجموعه‌ای از قواعد غیرقابل تغییر، جهانی و همیشگی انسانی ذکر می‌کند و این نقطه تفاوت اندیشه‌های این دو فیلسوف است. بنابراین ارسطو، قواعد و حقوق طبیعی را محدود به انسان می‌کند. بعد از ارسطو، بحث انتقال این اندیشه حقوق طبیعی به

تا دانش خود را در زمینه «حقوق طبیعی و مسئله قانون از دیدگاه ژان ژاک روسو» در اختیار علاقمندان و دانشجویان حقوق قرار دهند. کارگاه چهارم که با حضور دکتر امامی‌جمعه، استاد فلسفه دانشگاه اصفهان و دکتر علیزاده، استاد دانشگاه تهران برگزار شد به بحث «فارابی و حقوق» پرداخت. در نهایت، کارگاه پنجم با موضوع «جدال فلسفه حقوق قدیم و فلسفه حقوق جدید» که با دعوت به سخنرانی از دکتر امامی‌جمعه از گروه فلسفه دانشگاه اصفهان و دکتر آلن سوپیو^۱ از فرانسه همراه بود، به دلیل تعطیلی به وجود آمده در زمان مقرر شده برای نشست، به وقت دیگری موکول شد.

🌟 در این گزارش قصد داریم تا به بیان اتفاقات و مباحث مطرح شده در قسمت دوم کارگاه سوم یعنی کارگاه با موضوع «روسو، حقوق طبیعی و مسئله قانون» که در تاریخ ۵ آذر برگزار شد بپردازیم؛ همچنین سعی ما بر این است که در شماره‌های بعدی مجله، به شرح اتفاقات و مباحث مطرح شده در سایر کارگاه‌ها و نشست‌های برگزار شده بپردازیم. امید می‌رود این مطالب، مفید فایده مخاطبین و خوانندگان آن قرار گیرد.

سخنرانی و بیان نظرات دکتر دومینیک گوریه

از آنجایی که ژان ژاک روسو از فیلسوفان اروپایی و منتسب به کشور فرانسه می‌باشد، مطالب و نظرات استادی از یک کشور اروپایی علی‌الخصوص فرانسه، راجع به آموزه‌های روسو می‌تواند ذهن دانشجویان و هر علاقمند دیگری در این زمینه را به بهترین شکل با این فیلسوف و نظریاتش آشنا کند.

A. Alain Supiot

از اصفهان تا نانت فرانسه

گزارش سمینار دکتر دومینیک گوریه در دانشگاه اصفهان

مقدمه

✦ شناخت حقوق بومی و حقوق طبیعی و به طور کلی مبانی شکل‌گیری و فلسفه حقوق، نیازی مبرم و حیاتی برای دانشجویان حقوق است. در عمل در دانشکده‌های حقوق، عمدتاً به بررسی و تحلیل مواد قانونی، مباحث شکلی و همچنین موارد کاربردی حقوق در مراجع قضایی و جامعه پرداخته می‌شود و کمتر شاهد توجه به زیربنا و نحوه شکل‌گیری مبانی حقوق و قواعد حقوقی هستیم. از این رو، نیاز به بحث در این موارد احساس شد.

✨ با حمایت بنیاد نخبگان و طراحی و مسئولیت علمی آقای دکتر مهدی شهابی، دانشیار محترم گروه حقوق دانشگاه اصفهان، تصمیم به برگزاری نشست‌ها و سمینارهایی در این زمینه گرفته شد و در راه عمل به چنین خواسته‌ای که چندان هم سهل و آسان نبود از اساتید مطرح رشته‌های فلسفه و حقوق، چه در داخل و چه در خارج از کشور دعوت به عمل آمد تا دانش و تجربیاتشان را در اختیار دانشجویان حقوق قرار دهند. در این بین، انجمن علمی حقوق دانشگاه اصفهان نیز نقش پررنگی داشت و افتخار هماهنگی، فراهم کردن مقدمات و انجام امور اداری مربوط به برگزاری این برنامه‌ها را به عهده گرفت.

سلسله کارگاه‌های بنیادهای نظری و مولفه‌های
شکل‌گیری حقوق بومی

برنامه‌ها در قالب ۸ کارگاه، تحت عنوان کلی «سلسله کارگاه‌های بنیادهای نظری و مولفه‌های شکل‌گیری حقوق بومی» در نظر گرفته شد که ۴ کارگاه در آبان و آذر ماه برگزار شد و برگزاری سایر کارگاه‌ها به نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ موکول گردید.

👉 در کارگاه اول به بحث «نقد عقل عملی کانت و حقوق مدرن» پرداخته شد که در آن آقای دکتر کرباسی‌زاده، دانشیار محترم گروه فلسفه دانشگاه اصفهان و آقای دکتر محمد راسخ، استاد محترم دانشگاه شهید بهشتی به سخنرانی پرداختند. کارگاه دوم به موضوع «سنجش حقوق طبیعی مدرن از نگاه جان لاک» پرداخت که در آن اساتیدی از گروه فلسفه دانشگاه اصفهان و پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی یعنی آقایان دکتر امیر احسان کرباسی‌زاده و حکمت‌نیا به بیان دانسته‌های خود در این زمینه پرداختند. در کارگاه سوم از یکی از اساتید فلسفه دانشگاه اصفهان یعنی جناب دکتر آذرزا به صورت حضوری و دکتر دومینیک گوریه^۱، استاد بازنشسته حقوق دانشگاه نانت فرانسه به صورت تماس تصویری (ویدیو کنفرانس) دعوت شد

\Dominique Gaurier

جرم افساد فی الارض و بررسی آن از منظر فقه و قوانین کیفری ایران

١- مقدمه

جرم افساد فی الارض در منابع فقهی تعریف جامع و مانعی ندارد و مشهور فقها نیز بر این باورند که «افساد فی الارض» در تکمیل و تأکید جرم «محاربه» بیان شده است؛ به گونه ای که بگویند محارب کسی است که به نحوی فساد گسترده در زمین انجام دهد؛ یعنی همان «تشهیر السلاح لإخافة الناس علی وجه الفساد»؛ بنابراین شایسته نیست که آن را به عنوان جرم حدی تلقی کرد و یا در صورت تلقی به عنوان جرم حدی، آن را محدود به مصادیق خاصی چون دزدی، آتش زدن منزل دیگری، آدم ربایی و قاچاق مواد مخدر دانست. اگر این جرم بخواهد به تعاریف فراتر از منابع فقهی گسترش یابد، مناسب تر است که در زمره جرایم تعزیری قرار گیرد. در این راستا، وجود موارد قانونی که مجازات اعدام را برای مرتکبان در نظر گرفته اند، باید با دقت و توجه به اصول و قواعد فقهی مورد ارزیابی قرار گیرد. بر اساس قاعده «تعزیر بما دون الحد»، نمی توان حکم اعدام را در جرایم تعزیری اعمال کرد، که این خود به مشکلاتی در خصوص مجازات اعدام در مواردی چون جرم افساد فی الارض و جرائم در حکم آن منجر شده است.

✴ جرم افساد فی الارض به عنوان یکی از جرایم حدی در قانون مجازات اسلامی، با مجازات سنگینی از جمله اعدام مواجه است. با توجه به منابع و فتاوای فقهی، ضروری است تا این عنوان مجرمانه از ابعاد فقهی و حقوقی بررسی شود. نقدهای قابل توجهی در خصوص جرم‌انگاری و تعیین مجازات برای این جرم مطرح است. به ویژه، ماده ۲۸۶ قانون مجازات اسلامی و لزوم دقت در تعیین مجازات و شرایط محکومیت به اعدام در دادگاه‌های کیفری، نیازمند توجه ویژه است. از آنجایی که این جرم از نظر فقهی مبنای مستحکمی ندارد و به‌طور عمده به عنوان وصفی برای محاربه تلقی می‌شود، بررسی عمیق‌تری در این زمینه ضرورت دارد که در این مقاله به تفصیل مورد تحلیل قرار خواهد گرفت.

نویسنده: علی نظریان جزی

دانشجوی کارشناسی رشته حقوق دانشگاه اصفهان

ali1382.an@gmail.com

چکیده

٢- مستندات

❖❖ ۲-۱- از منظر قرآن کریم:

🕌 مبنای جرم‌انگاری افساد فی‌الارض به آیات ۳۲، ۳۳ و ۳۴ سوره مائده مرتبط می‌شود. اکثریت فقها بر این عقیده‌اند که عبارت «و یسعون فی‌الارض فساداً» بیشتر جنبه تأکیدی دارد تا تأسیسی و به توصیف جرم محاربه اشاره می‌کند.

👉 آیه ۳۳ سوره مبارکه مائده به دو فعل و فاعل مستقل اشاره نداشته بلکه تنها یک فعل، که عبارت محاربه با خدا و رسول از طریق ایجاد فساد در زمین است، اشاره دارد، و به همین دلیل واژه «الذین» قبل از عبارت «و یسعون فی الارض فساداً» تکرار نشده است و عطف میان دو عبارت عطف توضیحی و تفسیری است و به عبارت دیگر در مقام تعلیل ذکر شده است.

❖❖ ۲-۲- از منظر روایات و فتاوی فقہی:

🌟 در این راستا، فقهای متقدم اساساً نظری درباره جرم افساد فی الارض به عنوان یک جرم مستقل نداشته‌اند. محقق حلی در کتاب شرایع، شش قسم حد را مطرح کرده و علامه حلی نیز هشت قسم را معرفی کرده است. همچنین، ابوصلاح حلبی به ده قسم و محقق خویی به شانزده مورد حد در آثار خود اشاره کرده‌اند. با این حال، هیچ یک از این فقها افساد فی الارض را در باب حدود یا به عنوان یک باب مستقل تحت عنوان افساد فی الارض ذکر نکرده‌اند که به عنوان مثال به چند مورد از نظرات فقهای شیعه در این خصوص اشاره می‌کنیم:

شیخ طوسی در کتاب الخلاف به روایت از امام رضا (ع) بیان می‌کند: «اگر کسی به محاربه با خدا و رسولش پرداخته و فساد گسترده در زمین داشته باشد...»

شیخ محمد حسن نجفی در کتاب جواهر الکلام اینگونه بیان کرده‌اند: «هرکس برای ترساندن مردم هرچند یک نفر اسلحه بکشد یا اسلحه بردارد به طوری که به کار او افساد فی‌الارض گفته شود محارب است.»

امام خمینی (ره) در کتاب تحریرالوسیله به این مورد بدین شکل تصریح کرده نموده‌اند: «محراب کسی است که شمشیرش را برهنه می‌کند یا آن را

تجهیز می‌نماید تا مردم را بترساند و می‌خواهد در زمین افساد نماید. »

محمد فاضل لنکرانی هم در کتاب تفصیل الشریعه خود بدین نحو آن را بیان می‌کند: «بی‌گمان محارب به دلیل آن‌که یکی از مصادیق «مفسد فی الارض» و از افراد آن است، این احکام بر او مترتب می‌شود. بنابراین، از آیه حکم مفسد فی الارض به عنوان مفسد بودن او برداشت می‌شود.»

این نکته نشان‌دهنده این است که مفهوم افساد فی‌الارض در بین فقها به‌عنوان یک جرم مستقل و مجزا از دیگر جرایم حدی، به‌خوبی تبیین نشده و نیاز به بررسی و تعریف دقیق‌تری دارد.

🌟 با این وجود، فقه‌های معاصر، از جمله آفایان مکارم شیرازی و نوری همدانی، تعاریفی درباره افساد فی‌الارض ارائه کرده‌اند. تعریف آیت‌الله مکارم شیرازی به این شکل است:

شیرازی به این شکل است:

«مفسد فی الارض کسی است که چه با سلاح و چه بی سلاح فساد گسترده در زمین انجام دهد».

در حالی که تعریف آیت‌الله نوری همدانی به این صورت است:

صورت است:

«مفسد فی الارض کسی است که چه با سلاح و چه بی سلاح، امنیت مردم را برهم بزند».

چه بی‌سلاح، امنیت مردم را برهم بزند».

به نظر می‌رسد این تعاریف با انتقادات متعددی مواجه‌اند. انتقاد اصلی به تعریف آیت‌الله مکارم شیرازی این است که نوعی دوری در آن وجود دارد و عدم مانعیت در تعریف نیز به وضوح قابل مشاهده است. در تعریف ایشان، معیار تشخیص فساد مشخص نیست و تعریفی از خود فساد ارائه نشده است.

👉 از سوی دیگر، تعریف آیت‌الله نوری همدانی نیز از اصطلاح عام "امنیت عمومی" استفاده کرده که مانعیت ندارد و دامنه وسیع‌تری را شامل می‌شود. این امر موجب می‌شود که این تعریف نیز کامل نباشد، چرا که حتی ابعاد وسیع و گسترده افساد فی‌الارض نیز به‌طور واضح بیان نشده است.

این نقدها نشان می‌دهد که تعاریف ارائه‌شده برای افساد فی‌الارض نیازمند بازنگری و اصلاح هستند تا بتوانند مبنای مناسب‌تری برای تحلیل و بررسی این جرم فراهم کنند.

۵- افساد فی الارض در قوانین کیفری ایران

✨ ۵-۱- افساد فی الارض در قانون مجازات اسلامی ✨

✨ جرم تحت عنوان «افساد فی الارض» در قوانین کیفری ایران، در حال حاضر در ماده ۲۸۶ قانون مجازات اسلامی در کتاب حدود این قانون قرار گرفته است، ارتکاب جرائمی نظیر جنایت علیه تمامیت جسمانی افراد، جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی، نشر اکاذیب، اخلاق در نظام اقتصادی کشور، احراق و تخریب، پخش مواد سمی و میکروبی خطرناک، دایر کردن مراکز فساد و فحشا یا معاونت در آنها در صورتی که موجب اخلاق شدید در نظم عمومی کشور شود، ناامنی یا ورود خسارت عمده به تمامیت جسمانی افراد، اموال عمومی یا اشاعه فحشا در سطح گسترده شود، «افساد فی الارض» محسوب شده و مجازات آن اعدام تعیین شده است.

✨ با توجه به تبصره ماده ۲۸۶ قانون مجازات اسلامی، قصد اخلاق گسترده و علم به اثربخشی اقدامات توسط مرتکب، شرط تحقق این جرم است و احراز آن توسط دادگاه الزامی می‌باشد. همچنین، با توجه به «اصل عدم»، احراز این موارد دشوار است؛ و در صورت عدم احراز قصد اخلاق گسترده یا علم به اثربخشی اقدامات توسط مرتکب، انتساب جرم افساد فی الارض امکان‌پذیر نخواهد بود و همچنین ارتکاب گسترده جرائم مذکور در ماده نیز باید محرز باشد.

سرآغاز، احلال در نظام اقتصادی کشور،

و تحریب، پخش مواد سمی و میکروبی خطرناک، دایر کردن مراکز فساد و فحشا یا معاونت در آن‌ها در صورتی که موجب اخلال شدید در نظم عمومی کشور شود، ناامنی یا ورود خسارت عمده به تمامیت جسمانی افراد، اموال عمومی یا اشاعه فحشا در سطح گسترده شود، «افساد فی‌الارض» محسوب شده و مجازات آن اعدام تعیین شده است.

✨ با توجه به تبصره ماده ۲۸۶ قانون مجازات اسلامی، قصد اخلال گسترده و علم به اثربخشی اقدامات توسط مرتکب، شرط تحقق این جرم است و احراز آن توسط دادگاه الزامی می‌باشد. همچنین،

با توجه به «اصل عدم»، احراز این موارد دشوار است؛ و در صورت عدم احراز قصد اخلاص گسترده یا علم به اثربخشی اقدامات توسط مرتکب، انتساب جرم افساد فی الارض امکان‌پذیر نخواهد بود و همچنین ارتکاب گسترده جرائم مذکور در ماده نیز باید محرز باشد.

۱- مفهوم گستردگی در افساد فی الارض و دامنه تشریعی آن: گستردگی در ارتکاب جرایم مشمول این ماده، به معنای تعدد و تنوع جنایات در سطحی وسیع و اثرگذار است به گونه‌ای که پیامدهای آن، امنیت و انسجام اجتماعی را به مخاطره افکند. نظریه مشورتی، گستردگی را نه در قالب اعداد و ارقام، بلکه با تکیه بر نتایج و پیامدهای کیفی جرایم ارتكابی تحلیل می‌کند. این برداشت، متکی بر اصل انعطاف‌پذیری قانون‌گذار در مواجهه با شرایط متغیر اجتماعی و قضایی است و بدین ترتیب تشخیص گستردگی را به مقام قاضی و مستندات پرونده محول می‌نماید.

۳- خسارت عمده و تمایز آن از خسارات سطحی و جزئی: از منظر حقوقی، مفهوم خسارت عمده در این ماده، معطوف به تأثیرات پایدار و فراگیر بر امنیت مالی و جانی جامعه و یا افراد است. نظریه مشورتی، فقدان معیار کمی برای تعیین خسارت عمده را با استناد به تفاسیر عرفی جبران می‌نماید.

۴- «در حد وسیع»؛ بررسی معیارهای گسترده‌گی در افساد فی‌الارض: نظریه مشورتی «در حد وسیع» را در متن ماده به اقداماتی اطلاق می‌کند که به گسترش فساد یا فحشا در جامعه منجر شود. این

معرفی گرایش حقوق کیفری

مقدمه

مقدمه

این گرایش از حقوق، اساساً آفریننده حقوق برای افراد جامعه نیست بلکه تنها افراد را مجبور به رعایت حقوق و ارزش‌ها می‌کند. به همین دلیل است که حقوق جزا را «حقوق ارزش‌ها» نیز نامیده‌اند. مشخصه بارز حقوق جزا (کیفری)، ضمانت اجرای شدید آن است. این مجازات و کیفر است که حقوق جزا را به گرایشی قاطع‌تر در مقابل سایر گرایش‌ها تبدیل کرده است. از آن‌جا که این ابزار تنها در اختیار حاکمیت است، حقوق جزا را شاخه‌ای از حقوق عمومی دانسته‌اند.

تعریف حقوق کیفری

علمی است که درباره، جرم، مجرم، شرایط مسئولیت آن و واکنش جامعه در برابر جرم (مجازات) و اصول محاکمه مجرم صحبت می‌کند. از این تعریف می‌توان دریافت که برای حقوق کیفری می‌توان دو قسم متصور شد:

✨ ۱- قوانینی که ایجادکننده تکالیف می‌باشند به این معنی که قانونگذار برای اعمال شما وصف مجرمانه در نظر گرفته و برای آن‌ها به نسبت عمل ارتكابی، مجازات تعیین کرده است که مواد این مواد را در قانون مجازات اسلامی می‌توان یافت. (حقوق جزای عمومی و اختصاصی)

دسته‌بندی حقوق جزا

حقوق جزا را می‌توان را به دو دسته حقوق جزای عمومی و حقوق جزای اختصاصی تقسیم کرد:

(۱) حقوق جزای عمومی

تعرف جرم و مجازات، شروط تحقق بزه (جرم) و عناصر آن، انواع مجازات و مطلوبیت آنان، علت‌شناسی پدیده‌های جنایی و فلسفه سزادهی مجرمان و همچنین بررسی اصول پذیرفته شده در حقوق کیفری و تاریخچه این علم از موضوعات حقوق جزای عمومی است. نتیجتاً حقوق جزای

عمومی بر سه محور اصلی جرم، مجرم و مجازات استوار می‌باشد که دانشجوی حقوق این موارد را به صورت موشکافانه و تخصصی در ۴ نیمسال مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد و ما به صورت خیلی مختصر به آن‌ها می‌پردازیم:

جرم شامل هرگونه فعل یا ترک فعلی است که قانون را نقض می‌کند؛ مجرم شخصی است که قواعد زندگی اجتماعی را که قانونگذار با صراحت برای آن‌ها ضمانت اجرای کیفری تعیین کرده رعایت نمی‌کند و با رفتار خود، جرم را به وجود می‌آورد. ؛ مجازات نیز واکنش جامعه در مقابل مجرم می‌باشد که عمدتاً حد، قصاص، دیه و تعزیر را شامل می‌شود.

۲) حقوق جزای اختصاصی

حقوق جزای اختصاصی شعبه‌ای از حقوق جزاست که به تفکیک و جداگانه، تمامی جرایم را مطرح می‌سازد به طوری که هریک از نظر عناصر تشکیل دهنده و کیفیت مجازات آن، تعریف و بیان می‌کند. به بیان دیگر حقوق جزای اختصاصی از خصوصیات هریک از جرایم به طور جداگانه بحث می‌کند. تقسیم رایج و متداول در حقوق جزای اختصاصی، تقسیم به چهار قسم جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص، جرایم علیه شخصیت معنوی اشخاص، جرایم علیه اموال و جرایم علیه امنیت و آسایش عمومی می‌باشد.

حرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص

جرائم علیه تمامیت جسمانی شامل قتل، نقص و یا قطع عضو است که موجب صدمه و ضرر جسمانی می‌باشد و مجازات اصلی آن‌ها حسب مورد قصاص یا دیه می‌باشد.

حرایم علیه شخصیت معنوی اشخاص

این دسته از جرایم شامل افترا، تهمت، قذف و توهین است که موجب صدمه و ضرر روحی و معنوی می‌باشد.

جرائم علیه اموال

در جرایم بر ضد اموال و مالکیت، جرایمی مانند صدور چک بلامحل، کلاهبرداری، خیانت در امانت، اختلاس، سرقت، مخفی کردن یا فروختن اموال مسروقه ... جای می‌گیرند و قوانین راجع به آنها در حمایت از اموال و مالکیت اعم از عمومی و خصوصی افراد وضع شده‌اند.

جرائم علیه امنیت و آسایش عمومی

مقصود از جرایم بر ضد امنیت و آسایش عمومی، جرایمی است که ضرر و نتیجه سوء آن‌ها به طور مستقیم مصالح عالیه کشور و در نهایت آسایش و آرامش عمومی را هدف قرار داده است؛ جرایمی مانند جاسوسی، تهیه و ترویج سکه و اسکناس تقلبی، جعل و تزویر، جنگ داخلی، ترورسیم، جرایم سیاسی و... اگرچه عواقب این قبیل جرایم خواه ناخواه به طور غیرمستقیم منافع شخصی و خصوصی افراد را فرد معینی را به خطر می‌اندازد ولی در واقع هدف و قربانی اصلی آن‌ها ملت و حکومت است.

اهداف حقوق کیفری

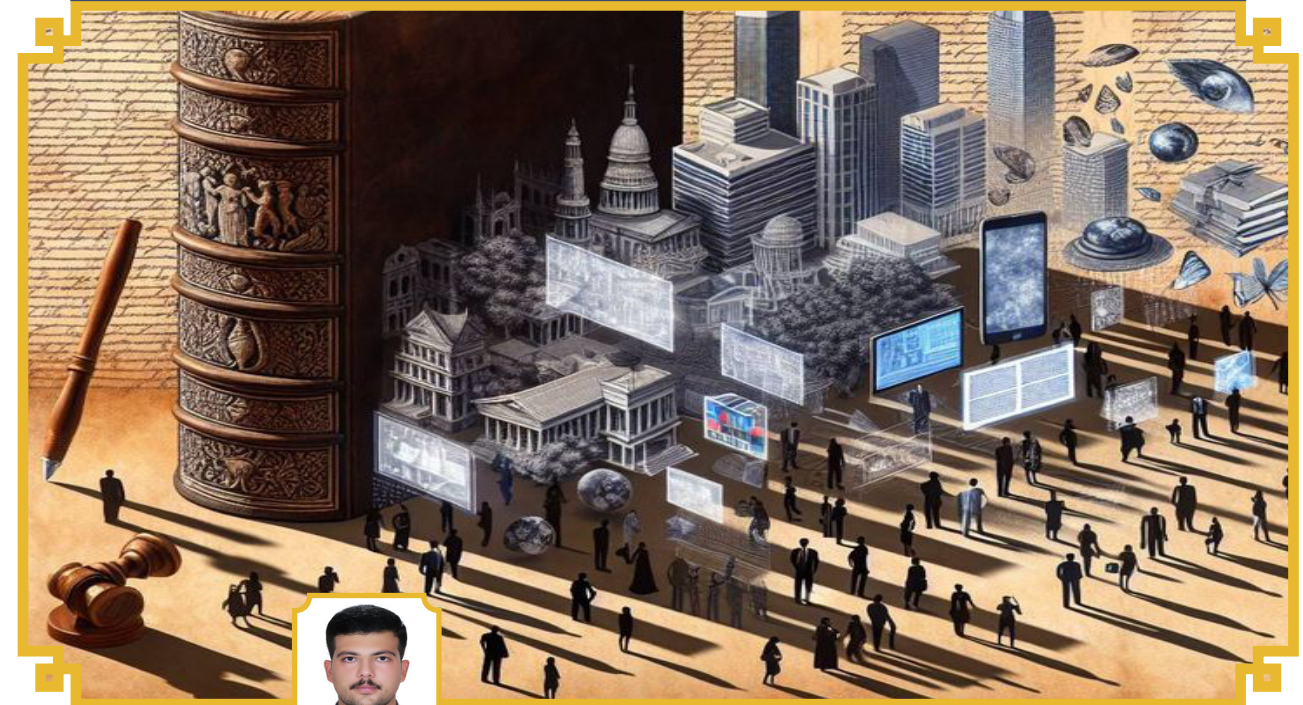
به طور کلی هدف حقوق کیفری، تأمین امنیت و عدالت و حفظ منافع افراد و جامعه از راه پیشگیری از وقوع یا تکرار جرم و نیز اصلاح و درمان مجرمان از طریق ارباب و سزادهی است. البته حقوق کیفری به دنبال این اهداف، اهداف فرعی نظیر حفظ نظم، پاسداری از ارزش‌ها، رضایت مجنی‌علیه و حفظ کرامت انسانی را نیز دنبال می‌کند که حائز اهمیت می‌باشند.

* برای مشاهده منابع و دریافت مقاله، کد بالا را اسکن کنید.
(در نسخه الکترونیک کد بالا را لمس کنید)

معرفی گرایش حقوق عمومی

نویسنده: امیر رنجبر

دانشجوی کارشناسی رشته حقوق دانشگاه اصفهان

amirranjbar6644@gmail.com

لیست دروس اجباری

- ✦ مبانی حقوق عمومی - ۲ واحد
- ✦ حقوق عمومی در اسلام - ۲ واحد
- ✦ حقوق بین الملل عمومی - ۳ واحد
- ✦ حقوق اساسی تطبیقی - ۳ واحد
- ✦ حقوق اداری ایران - ۲ واحد
- ✦ حقوق اداری تطبیقی - ۲ واحد
- ✦ متون حقوق عمومی به زبان خارجی - ۲ واحد
- ✦ حقوق کار - ۲ واحد

لیست دروس اختیاری

- تاریخ حقوق عمومی ایران - ۲ واحد
- تاریخ تحولات حقوق عمومی در جهان - ۲ واحد
- حقوق معاهدات بین الملل - ۲ واحد

در یک دسته‌بندی کلی، علم حقوق به دو شاخه حقوق عمومی و حقوق خصوصی تقسیم می‌شود. رشته حقوق عمومی یکی از گرایش‌های حقوق در مقطع کارشناسی ارشد است. این شاخه از حقوق به بررسی اصول و قوانین روابط حاکم بین دولت و اشخاص (اعم از حقیقی و حقوقی) می‌پردازد. رشته حقوق عمومی به دانشجویان ارشد این امکان را می‌دهد تا مفاهیم پیچیده حقوق عمومی را درک کنند و بتوانند به عنوان متخصصان حقوق در حوزه‌های مختلفی مانند حقوق اداری، حقوق تجارت بین‌المللی، حقوق بین‌الملل عمومی و حقوق آیین دادرسی کیفری فعالیت کنند.

مباحث اصلی گرایش حقوق عمومی

در گرایش حقوق عمومی در مقطع کارشناسی ارشد، دانشجویان با مباحث و درس‌های مهمی در زمینه حقوق عمومی آشنا می‌شوند. برخی از این دروس عبارتند از:

پژوهشگر در حوزه حقوق عمومی فعالیت کنند و به پیشرفت این حوزه کمک کنند.

برای موفقیت در رشته حقوق عمومی در مقطع کارشناسی ارشد، برخی از نکات مهم عبارتند از:

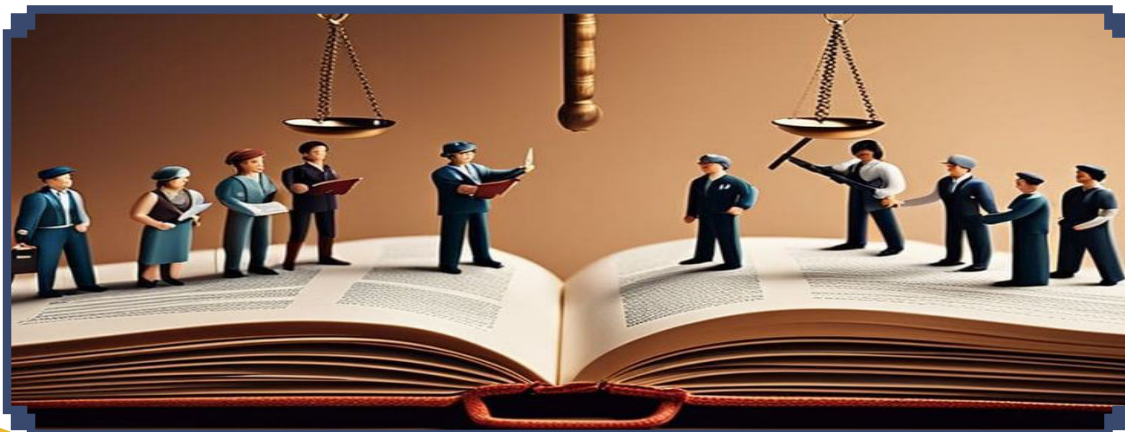
علاقه و عشق به حقوق: برای پیشرفت در این رشته، باید علاقه و عشق قوی به حقوق عمومی داشته باشید و به بررسی مسائل حقوقی پیچیده و متنوع مرتبط با عموم جامعه تمایل داشته باشید. 📖 مطالعه و تحقیق: برای به‌روز بودن با تغییرات قوانین و مقررات حقوق عمومی، باید به مطالعه و تحقیق فعال در این زمینه اهمیت دهید و منابع مرجع و معتبر را مطالعه کنید.

👉 مهارت‌های تحلیلی: در رشته حقوق عمومی، مهارت‌های تحلیلی و قضاوت درست از اهمیت بالایی برخوردار هستند. باید بتوانید قوانین و مقررات را به خوبی تحلیل کنید و در مسائل حقوقی به تصمیمات صحیح دست یابید.

👉 مهارت‌های ارتباطی: برای موفقیت در حوزه حقوق عمومی، مهارت‌های ارتباطی قوی بسیار ضروری هستند. باید توانایی خوبی در ارتباط با افراد مختلف، نوشتن گزارشات حقوقی و مدافعه از مواقف حقوقی داشته باشید.

* برای مشاهده منابع و دریافت مقاله، کد بالا را اسکن کنید.
(در نسخه الکترونیک کد بالا را لمس کنید)

- حقوق حل و فصل اختلافات بین المللی - ۲ واحد
- حقوق بین الملل اسلامی - ۲ واحد
- حقوق کار تطبیقی - ۲ واحد
- حقوق اساسی کشورهای اسلامی - ۲ واحد
- نظام های انتخاباتی - ۲ واحد
- جامعه شناسی حقوق عمومی - ۲ واحد
- آزادی های عمومی - ۱ واحد
- قراردادهای اداری - ۱ واحد
- حقوق شهری و روستایی - ۱ واحد
- تأمین اجتماعی - ۱ واحد
- حقوق منابع طبیعی - ۱ واحد
- حقوق محیط زیست - ۱ واحد
- حقوق مخاصمات مسلحانه - ۲ واحد

فرصت‌های شغلی در گرایش حقوق عمومی

دانشجویان گرایش حقوق عمومی در مقطع کارشناسی ارشد با تکمیل این رشته، به فرصت‌های شغلی گسترده‌ای دسترسی خواهند داشت. برخی از فرصت‌های شغلی در این حوزه عبارتند از:

- ۱- وکیل دولتی: فارغ‌التحصیلان رشته حقوق عمومی می‌توانند به عنوان وکیل دولتی در دستگاه‌های اجرایی و قضایی فعالیت کنند و در حوزه حقوق اداری و حقوق بین‌الملل عمومی مشغول به کار شوند.

🌟 ۲- مشاور حقوقی: با دانش و تخصص خود در حقوق عمومی، می‌توانند به عنوان مشاوران حقوقی در شرکت‌ها، سازمان‌ها و سازمان‌های بین‌المللی فعالیت کنند و به آن‌ها در مسائل حقوقی مرتبط با روابط عمومی و حقوق اجتماعی کمک کنند.

🏆 ۳- پژوهشگر: فارغ‌التحصیلان رشته حقوق عمومی می‌توانند در مراکز پژوهشی و دانشگاه‌ها به عنوان

مسئولیت مدنی شبکه های اجتماعی در نظام حقوقی ایران و آمریکا

چکیده

✨ شبکه‌های اجتماعی به عنوان یکی از ابزارهای پرکاربرد در دنیای مدرن تأثیرات قابل‌توجهی بر جنبه‌های مختلف زندگی فردی و اجتماعی دارند. با گسترش این ابزارها، مسائل حقوقی پیرامون مسئولیت مدنی آن‌ها نیز اهمیت بیشتری یافته است. این مقاله به بررسی تطبیقی مسئولیت مدنی شبکه‌های اجتماعی در دو نظام حقوقی ایالات متحده و ایران پرداخته و نشان می‌دهد که تفاوت رویکرد این دو نظام ناشی از تأثیر فرهنگ حقوقی و ارزش‌های اجتماعی هر یک از جوامع است. در نظام حقوقی ایالات متحده، قانون حفاظت از حریم ارتباطات (بخش ۲۳۰) مسئولیت شبکه‌های

اجتماعی را محدود می‌کند و آزادی بیان را تقویت می‌نماید، در حالی که در نظام حقوقی ایران، ضمن عدم وجود نص صریح در این خصوص، تأکید بیشتری بر نظارت دولتی و اصول امنیتی وجود دارد. این تفاوت‌ها در نهایت بر نحوه تعامل شبکه‌های اجتماعی با کاربران و میزان مسئولیت‌پذیری آن‌ها اثرگذار است.

نویسنده: علیرضا سمسار

دانشجوی کارشناسی، رشته حقوق، دانشگاه اصفهان

ali.semsar1379@gmail.com

مقدمه

با گسترش روزافزون فناوری اطلاعات و نفوذ شبکه‌های اجتماعی در زندگی روزمره، این ابزارها به یکی از عناصر اصلی در ارتباطات انسانی تبدیل شده‌اند. شبکه‌های اجتماعی، به معنای پلتفرم‌های آنلاین و دیجیتالی که امکان ایجاد، اشتراک‌گذاری و تبادل محتوا بین کاربران را فراهم می‌کنند، تأثیرات گسترده‌ای بر ابعاد مختلف زندگی اجتماعی، فرهنگی و حقوقی داشته‌اند. نقش این شبکه‌ها نه تنها در تسهیل ارتباطات، بلکه در بروز مسائل حقوقی جدید نیز پررنگ شده است. از آنجا که کاربران این پلتفرم‌ها به تولید و انتشار محتوا می‌پردازند، مسئولیت مدنی شبکه‌های اجتماعی در قبال محتوای منتشر شده به یکی از چالش‌های اصلی نظام‌های حقوقی تبدیل شده است.

✉ اختلافات میان دو رویکرد حقوقی ایران و ایالات
متحده نسبت به این شبکه‌ها، نه تنها تأثیرات
قابل‌توجهی بر مسئولیت‌پذیری آن‌ها دارد، بلکه
پرسش‌هایی را درباره اولویت آزادی بیان یا امنیت
اجتماعی مطرح می‌کند. ضرورت این بحث از آنجا
ناشی می‌شود که فهم این تفاوت‌ها می‌تواند به
تدوین سیاست‌های حقوقی کارآمدتر در ایران کمک
کند.

🌟 در این مقاله ابتدا به قوانین کلیدی مرتبط با مسئولیت مدنی شبکه‌های اجتماعی پرداخته خواهد شده است. سپس، نمونه‌هایی از پرونده‌های مطرح در آمریکا ارائه خواهد شد. در ادامه، به مفهوم و جایگاه شبکه‌های اجتماعی در نظام حقوقی ایران پرداخته خواهد شد و سپس به مقایسه رویکرد در دو نظام حقوقی یاد شده اشاره خواهد شد. در پایان نیز با ارائه نتایج و پیشنهادات، به اهمیت تطبیق قوانین در مواجهه با چالش‌های حقوقی شبکه‌های اجتماعی اشاره خواهد شد.

۱. بخش ۲۳۰ قانون حفاظت از حریم ارتباطات (CDA) در نظام حقوقی آمریکا

یکی از مهم‌ترین قوانین در این خصوص در نظام حقوقی ایالات متحده آمریکا، بخش ۲۳۰ قانون حفاظت از حریم ارتباطات^۱ است که در سال ۱۹۹۶ میلادی به تصویب رسید. این‌بخش از قانون به شبکه‌های اجتماعی و پلتفرم‌های آنلاین نوعی حمایت قانونی ارائه می‌دهد و بیان می‌دارد که این شبکه‌ها مسئول محتوایی که توسط کاربران آن‌ها منتشر می‌شود نیستند. به عبارت دیگر، شبکه‌ها به عنوان ناشر یا گسترش دهنده محتوای کاربرانشان شناخته نمی‌شوند و نمی‌توان آن‌ها را برای محتوای نادرست، تهمت‌آمیز یا مضر به طور مستقیم مسئول دانست.

✨ بخش ۲۳۰ به پلتفرم‌های آنلاین این اجازه را می‌دهد که بدون نگرانی از پیگرد‌های قانونی، محتواهایی را که مغایر با سیاست‌های خود می‌دانند حذف کنند یا تغییر دهند. همچنین این قانون به شبکه‌های اجتماعی کمک می‌کند تا محتوای مخرب و مضر را کنترل کرده و در عین حال از مسئولیت‌های حقوقی مرتبط با حذف یا نگه داشتن محتوا جلوگیری نمایند. به نظر می‌رسد این حمایت قانونی برای توسعه شبکه‌های اجتماعی آنلاین بسیار حیاتی بوده و به آن‌ها این امکان را داده تا بتوانند در مواجهه با چالش‌های حقوقی متعدد، به گسترش خود بپردازند.

👉 با این حال به‌بخش ۲۳۰ نقدهای متعددی وارد شده است. برخی از حقوقدانان معتقدند که این قانون به شبکه‌های اجتماعی امکان می‌دهد که از مسئولیت فرار کرده و نتوانند به درستی نظارت مطلوب بر محتوای خود داشته باشند، از طرفی برخی بر این باورند که این قانون به پلتفرم‌ها قدرت بیش از حدی در حذف و کنترل محتوا می‌دهد که می‌تواند منجر به سانسور و نقض آزادی بیان شود.

🌟 هرچند این قانون به منظور تشویق رشد اینترنت و آزادی بیان تصویب شده، با این حال این معافیت شامل محتوایی که توسط شبکه تولید و تأیید شده

1. (Communication Decency Act)

۲. نمونه‌هایی از پرونده‌های مطروحه مرتبط
بابخش ۲۳۰ قانون حفاظت از حریم ارتباطات در
نظام حقوقی آمریکا

در سال‌های اخیر نیز پرونده‌های متعددی در دادگاه‌های ایالات متحده علیه شبکه‌های اجتماعی به دلیل انتشار محتوای مضر یا تحریر اطلاعات نادرست مطرح شده است، که در اکثریت آن‌ها، شبکه‌های اجتماعی به دلیل حمایت‌های‌بخش ۲۳۰ از مسئولیت معاف شده‌اند. به عنوان مثال در پرونده ۶ (Zeran V. America Online, Inc) که یکی از نخستین پرونده‌های مرتبط با این‌بخش بوده، رای دادگاه اشعار می‌دارد که شبکه‌ی اجتماعی AOL به دلیل انتشار محتوای توهین آمیز توسط کاربران مسئولیتی ندارد.

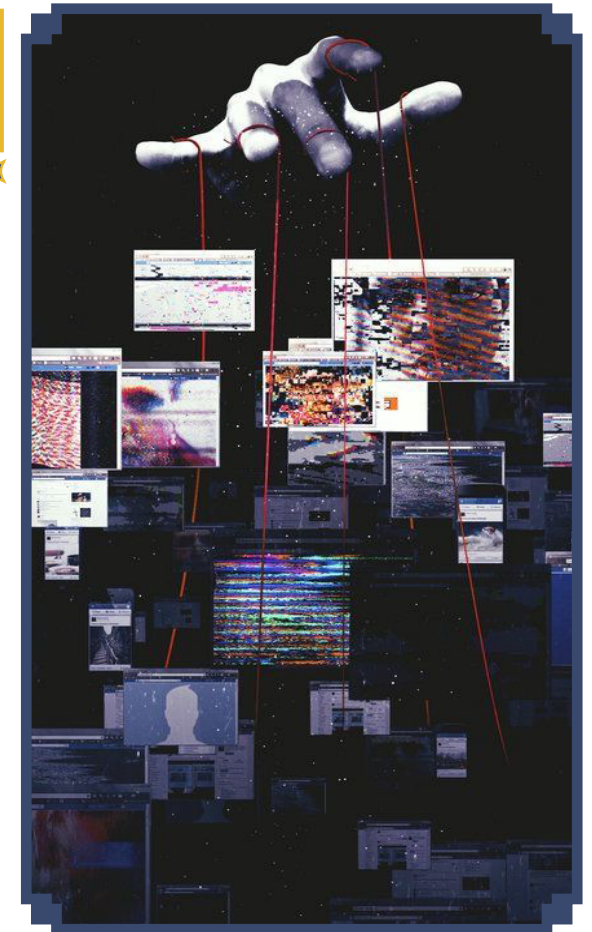
همچنین در پرونده‌ای تحت عنوان ^v Doe V. MySpace (۲۰۰۸))، دختری سیزده ساله پس از آنکه از طریق شبکه اجتماعی MySpace با مردی بزرگسال آشنا شد و مورد تعرض قرار گرفت، شکایتی علیه این شبکه اجتماعی مطرح نمود. والدین او مدعی بودند که MySpace باید امنیت بیشتری را برای کاربران خود فراهم می‌نمود. اما، دادگاه حکم کرد که این شبکه اجتماعی بر اساس بخش ۲۳۰ مسئول نیست. در این پرونده استدلال دادگاه اینگونه بود که مسئولیت اصلی برای رفتارهای مجرمانه کاربران بر عهده خود آنان است و شبکه‌های اجتماعی نمی‌توانند به دلیل عدم جلوگیری از چنین وقایعی مسئول باشند.

در پرونده ^۸ (Herrick V. Grindr (۲۰۱۹))، مردی به نام متئو هریک از شبکه اجتماعی Grindr شکایت کرد. او ادعا کرد که شریک سابقش از این شبکه برای ایجاد حساب‌های جعلی و همچنین آزار و اذیت

٦. Zeran v. AOL, Inc. (١٩٩٧). Zeran v. AOL, Inc., ١٢٩ F.٣d ٤) ٣٢٧th Cir. ١٩٩٧). Retrieved from <https://www.courtlistener.com/opinion/٤٨٩٣٢٥٢/zeran-v-aol-inc/>

٧. Doe, J. (٢٠٠٨). Doe v. MySpace, Inc. ٢٧٤ F. Supp. ٢d ٨٢٣ (N.D. Tex. ٢٠٠٧). Retrieved from <https://www.courtlistener.com/opinion/١٩١١٣٢٩/doe-v-myspace-inc/>

٨. Herrick v. Grindr, LLC. (٢٠١٩). Herrick v. Grindr, LLC, ٧٢٥ F. App'x ٢) ٥٨٢d Cir. ٢٠١٩). Retrieved from <https://www.courtlistener.com/opinion/٤٣٩٨٢٢٤/herrick-v-grindr-llc/>

باشد نمی‌شود.^{۳۲} همچنین برخی از قوانین فدرال مانند قوانین مربوط به مالکیت فکری و پرئوگرافی کودکان^۴ از معافیت‌های بخش ۲۳۰ مستثنی هستند.^۵

1. United States Congress. (1996). Communication Decency Act, Section 230. Retrieved from <https://www.congress.gov/bills/104th-congress/house-bill/3230>

٢. Harvard Law Review. (٢٠٢٠). The future of Section ٢٣٠ and social media regulation in the U.S. Harvard Law Review, ١٠٠-١٢٠, (٢)١٣٣. Retrieved from <https://harvardlawreview.org/١٢/٢٠٢٠/the-future-of-section-٢٣٠-and-social-media-regulation-in-the-us/>

۳. Villaseñor, J. (۲۰۲۲). The Supreme Court and social media platform liability. Brookings Institution. Retrieved from <https://www.brookings.edu/>

۴. پورنوگرافی کودکان به هرگونه محتوای بصری (تصویر، ویدئو، یا دیگر رسانه‌ها) گفته می‌شود که به طور واقعی یا شبیه‌سازی‌شده شامل نمایش جنسی کودکان یا افراد زیر سن قانونی باشد.

5. United States Congress. (1996). Communication Decency Act, Section 23c. Retrieved from <https://www.congress.gov/bill/104th-congress/house-bill/3235>

جنسی استفاده کرده است. هرچند که او بارها به Grindr اطلاع داده بود، ولی این شبکه اقدام موثری برای جلوگیری از این رفتار انجام نداده بود. در این پرونده دادگاه حکم کرد که Grindr تحت حمایت بخش ۲۳۰ قرار می‌گیرد و نمی‌توان آن را به دلیل محتوایی که کاربرانش تولید کرده‌اند، مسئول دانست.

در پرونده^۱ Force V. Facebook, Inc. (۲۰۱۹)، خانواده‌های کشته‌شدگان حملات گروه مقاومت حماس در سرزمین‌های اشغالی، از فیسبوک به دلیل ارائه خدمات به گروه‌های مقاومت شکایت کردند. آن‌ها ادعا کردند که فیسبوک با اجازه دادن به حماس برای استفاده از شبکه خود، به طور غیر مستقیم به این حملات کمک نموده است. دادگاه حکم کرد که فیسبوک تحت حمایت‌بخش ۲۳۰ از مسئولیت در قبال محتوای ایجاد شده توسط کاربران، حتی اگر آن کاربران گروه‌های مقاومت فلسطینی باشند، مصونیت دارد. این پرونده نشان داد که حتی در موارد امنیتی همچنان‌بخش ۲۳۰ از شبکه‌های اجتماعی حمایت می‌کند.

پرونده (Lemmon V. Snap Inc.)^۲، به مرگ سه جوان در تصادف رانندگی مرتبط بود. والدین قربانیان از اسنپ چت شکایت کردند و ادعا

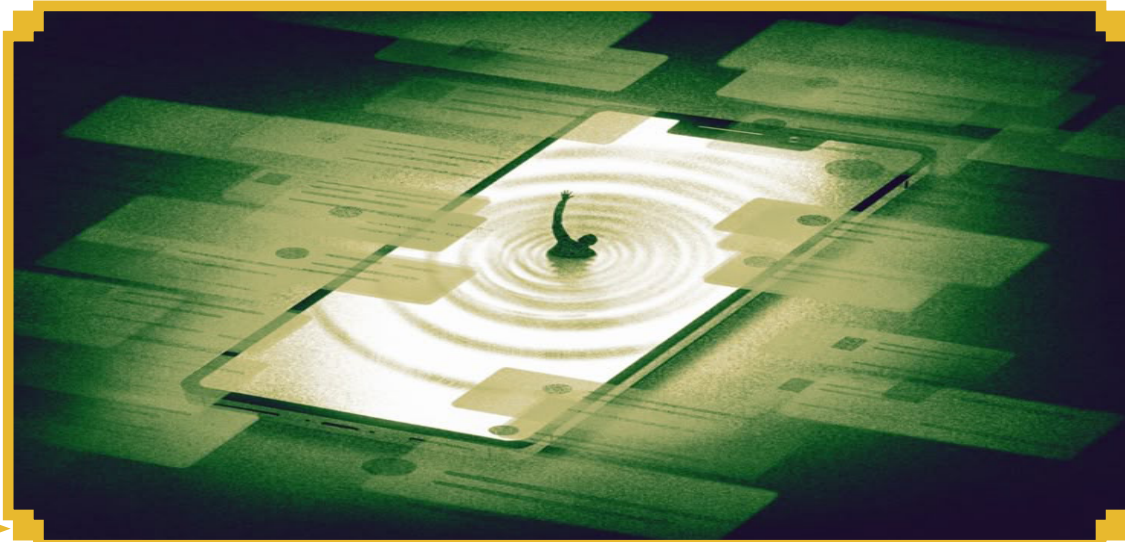
۱. Force v. Facebook, Inc. (۲۰۱۹). Force v. Facebook, Inc., ۹۳۴ F.3d ۵۳۵ Cir. ۲۰۱۹. Retrieved from <https://www.courtlistener.com/opinion/۴۴۳۰۱۷۵/force-v-facebook-inc/>

۲. Lemmon v. Snap Inc. (۲۰۲۱). Lemmon v. Snap Inc., ۲۰۱۹ WL ۴۳۱۵۲۷۳ (N.D. Cal. ۲۰۲۱). Retrieved from <https://www.courtlistener.com/opinion/۴۴۵۵۶۱۷/lemmon-v-snap-inc/>

کردند که قابلیت (Speed Filter) این شبکه که به کاربران امکان می‌دهد سرعت حرکت خود را ثابت کنند، به طور غیر مستقیم باعث تشویق به رانندگی خطرناک شده است. در این پرونده، دادگاه به نفع شاکیان رأی داد و حکم کرد که بخش ۲۳۰ در این خصوص قابل اعمال نیست، چرا که مسئله مربوط به طراحی و قابلیت‌های شبکه است و نه محتوای تولید شده توسط کاربران. این پرونده نشان داد که شبکه‌های اجتماعی می‌توانند به دلیل طراحی‌های آسیب‌زا مسئول شناخته شوند.

در پرونده بحث‌برانگیز (Gonzalez V. Google)^۳ LLC (۲۰۲۳))، که از جدیدترین پرونده‌های مرتبط با مسئولیت مدنی شبکه‌های اجتماعی است، شکات، نمایندگان خانواده یکی از قربانیان حمله تروریستی داعش در سال ۲۰۱۵ در پاریس بودند و ادعا کردند که یوتیوب که به گوگل تعلق دارد با استفاده از الگوریتم‌های خود، ویدیوهای تبلیغاتی داعش را به کاربران پیشنهاد داده و به این گروه تروریستی در جذب نیرو کمک نموده است. این پرونده در حال حاضر نیز در جریان دادرسی قرار دارد و به دیوان عالی ایالات متحده رسیده و هنوز حکمی صادر نشده، اما استدلال شکات بر این اساس بوده که پیشنهادات فعالانه الگوریتم با انتشار ساده محتوا متفاوت است و باید مسئولیتی جداگانه برای آن در نظر گرفته شود. این پرونده می‌تواند تأثیر زیادی بر تفسیربخش ۲۳۰ داشته باشد.

3. Gonzalez v. Google LLC. (2023). Gonzalez v. Google LLC, 143 S. Ct. 2023 (1199). Retrieved from <https://www.supremecourt.gov/opinions/23pdf/1-1333-21mj9.pdf>

۶. مقایسه بین رویکرد دو نظام حقوقی یاد شده

🔴 (الف) مسئولیت و معافیت: در ایالات متحده بخش ۲۳۰ قانون حفاظت از حریم ارتباطات (CDA) شبکه‌های اجتماعی را تحت پوشش خود قرار می‌دهد و بنابر آن، اصل بر این است که شبکه‌ها از مسئولیت محتوای کاربران معافاند؛ ولیکن در ایران به دلیل عدم وجود قوانین خاص در این حوزه امکان مسئولیت مدنی ناشی از محتوای منتشر شده توسط کاربران برای شبکه‌ها وجود دارد.

A stylized illustration of a crowd of people holding up their smartphones. The scene is set against a dark, purple background. In the foreground, a hand holds a smartphone with a bright white screen. Behind it, many other hands are visible, each holding a smartphone with a glowing screen. The screens are of various sizes and orientations, creating a sense of a large group of people. The overall effect is one of a collective action or a shared experience, possibly representing a social media event or a public demonstration. The illustration is framed by a dark purple border with yellow corner accents.

نتیجه گیری

۵. مسئولیت ناشی از انتشار محتوای کاربران در
نظام حقوقی ایران

👉 در مواردی که محتوای منتشر شده توسط کاربران به موجب قوانین ایران مجرمانه باشد، شبکه‌های اجتماعی و مسئولان آن‌ها ممکن است علاوه بر مسئولیت مدنی با مسئولیت کیفری نیز مواجه شوند. انتشار محتوای حاوی افترا، توهین، تشویش اذهان عمومی و یا انتشار اطلاعات نادرست می‌تواند منجر به طرح دعوا علیه شبکه‌ها و کاربران شود. مادهٔ ۲۱ قانون جرائم رایانه‌ای تأکید می‌کند که ارائه‌دهندگان خدمات میزبانی اینترنتی باید به درخواست مقام قضایی، محتوای مجرمانه را حذف کنند، در غیر این صورت مسئول شناخته می‌شوند و تحت تعقیب قضایی قرار می‌گیرند. در قانون مجازات اسلامی نیز در مادهٔ ۶۹۸ کتاب تعزیرات عناوین یاد شده جرم‌انگاری شده است. بنابراین سیاست‌های داخلی شبکه‌های اجتماعی برای پایش محتواهای منتشر شده می‌تواند به کاهش مسئولیت مدنی و کیفری آنان کمک شایانی نماید.

عملکرد انجمن علمی حقوق

در سال ۱۴۰۳

انجمن علمی حقوق دانشگاه اشعنان

سلسله کارگاه‌های پنداره‌های حقوق و مؤلفه‌های شکل‌گیر حقوق عمومی، کارگاه چهارم

فراپای و حقوق

دکتر امیر هشماتی
استاد هیئت علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی
دانشگاه اشعنان

دکتر امیر هشماتی
استاد هیئت علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی
دانشگاه اشعنان

دکتر امیر هشماتی
معاون مدیر امور حقوق دانشگاه اشعنان

دکتر امیر هشماتی
معاون مدیر امور حقوق دانشگاه اشعنان

زمان: شنبه ۱۳۹۸/۰۵/۲۸ ساعت ۸ تا ۱۲

مکان: دانشگاه اشعنان - دانشکده علوم اداری و اقتصاد، تالار دانش

سازمان آموزش عالی جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش عالی

آیا بنده و کِلیم؟ بشرطیا و بشرطیا!

دعوت شهادت اعتبار، نفوذ شرط و ضرورت عقد کجاست؟ به رویکردی کاربردی
تحلیل انواع خطای و شروط و بندهای عقد مندرج در فقهائۀ ادوای
و نه علاقه مندان به مسائل حقوقی خانواده
و تشخیص و حقوق و مشاوره

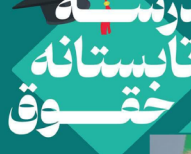

سخنران: دکتر رانا قصودی
مدرس دانشگاه و وکیل دادگستری

په صورت حق و حقیقت و مجازات
مکان: دانشگاه امیرکبیر

زمان: ۱۴ آذرماه ساعت ۱۴ تا ۱۶

برای ثبت نام به info@wasassociation_admin پیام دهید

مدرسه تالیف افغانستان حقوق

مالیات در حقوق ایران

وکیل محمود رضا شجاعی

دکتر محمدرضا شجاعی
وکیل پایه یک دادگستری
مدرس حقوق جزا و جرم‌شناسی

زبان: انگلیسی - فارسی
موضوع: حقوق مالیات
مدرس: دکتر محمود رضا شجاعی
مکان: تهران - شهرک صنعتی

جهت شنیدن در شبکه‌های اجتماعی و دریافت جزئیات در خصوص این دوره آموزشی به آیدی زیر مراجعه کنید

 @tax_low_armyran
 @taxassociation_admin

ویدیو برای حضور آرد در باشگاه

مسئله عدم تناسب نهادی
**تأملی در نسبت
 قانون و دولت**

سه شنبه شبها ساعت ۲۱

مدرس دوره: جناب آقای علیرضا عتایی
 مدرس حقوق و اقتصاد دانشگاه شیراز

نویسجات دوره در اسلایدهای پدم

[illegible]

انجمن علمی حقوق دانشکده انصافان و کرامت کتدا

آشنایی با موت کورتهای داخلی حقوق

دکتر امیرحسین آلیزاده
رئیس هیئت مدیره و مدیر عامل
انجمن علمی حقوق دانشکده انصافان
و کرامت کتدا

دکتر امیرحسین آلیزاده
رئیس هیئت مدیره و مدیر عامل
انجمن علمی حقوق دانشکده انصافان
و کرامت کتدا

دانشکده علوم اداری و اقتصاد

تألیف: دردشتی زاده

شبهه

۳۱ آبان

ساعت ۱۲

IFAM
THE INTERNATIONAL FEDERATION
OF AMATEUR FOOTBALL

معرفی موت کورتهای بین المللی
با تأکید بر حوزه
حقوق ورزش

با حضور آقای علی مهرابی

نماینده هیئت موسس IFAM (حقوق بین الملل فوتبال و داوری) در ایران و سازمان
پژوهشگر و فعال در عرصه حقوق بین الملل ورزش
با سابقه تریک و مربیگری در فوت کورتهای اروپایی بین المللی و حقوق ورزشی

سه شنبه ۲۲ آبان ۱۴۰۳ ساعت ۱۱ صبح همایش دردرشنی زاده

<https://me@ifamassociation>

انجمن علمی حقوق دانشکده اقتصاد و بازرگانی ویرجیل

پروژه های امن تریتیک دوم صه حشریه

پروسی موانع و مشکلات

پرو حشک حقوقی طبیعی

دکتر علی پروچانی

فراغ تحصیل دکتر حقوق

از دانشگاه مونترال کانادا

دانشگاه اصفهان

دانشکده علوم اداری و اقتصاد

تالار دردمشتی زاده

دوشنبه

۳ دی ماه ۱۴۰۳

ساعت ۱۳

انجمن علمی حقوق دانشگاه اصفهان

پرونده
یک تجربه

با حضور

دکتر محمد مهدی الشریف

عضو هیأت علمی دانشگاه اصفهان
وکیل پایه یک دادگستری
ریاست پژوهشکده مشترک حقوق و فضای اصفهان

زمان: شنبه، ۱۸ اسفندماه، ساعت ۱۳ الی ۱۴
مکان: دانشکده حقوق، مجتمع دانشکده
علوم ادارات دانشگاه اصفهان

چیت ثبت نام به آیدی رایانه عمومی انجام پذیرد،
islhassociation.admin

انجمن علمی حقوق دانشگاه اصفهان

سلسله کارگاه‌های بین‌المللی حقوق و مولفه‌های شکل‌گیری حقوق روس، کارگاه سوم

ژان ژاک روسو، حق طبیعی و مسئولیت قانون

دکتر امیرابراهیم
عظیمی

دانشگاه اصفهان

دکتر امیرابراهیم
عظیمی

دانشگاه اصفهان

دکتر امیرابراهیم
عظیمی

دانشگاه اصفهان

دکتر امیرابراهیم
عظیمی

دانشگاه اصفهان

موضوع: حقوق طبیعی و حقوق دانشگاه اصفهان

مکان: دانشگاه اصفهان، تالار چند

زمان: دوشنبه ۱۴ فروردین ساعت ۱۷:۰۰

از آزمون تا کانون

دست‌انبار تجربه‌ی پیمانی‌تر و کانون‌های شایسته و ثابت

زهر منصور یارسا

رتبه ۳۵ کشوری کانون

محمدمهدی صوفائی

رتبه ۷ کشوری کانون و کلا

رتبه ۲ کشوری مرکز کلا

علی خالیدی

رتبه ۱۵ کشوری کانون و کلا

فاطمه نصر صفهائی

از کارآموز پیمانی‌تر کانون و کلا

وکیل پایه یک دادگستری

زمان: دوشنبه ۱۳، استفاده ساعت ۱۱ الی ۱۴

مکان: تالار درستی زاده، دانشکده علوم اداری و اقتصاد دانش

هشتمین آزمون کانون، آزمون

کمی حقوق دانسته اصحاب

بزرگداشت مشروطه ایران

چهاردهم و پانزدهم مرداد ماه ساعت ۲۰:۳۰

دکتر حسین آبادیان
استاد تارخ

دکتر فریدن مرادحاتی
عضو هیئت علمی و استاد حقوق
دانگاه بوعلی سیا همدان

عنوان و تاریخ جلسه:

«بازی بزرگ» و مسئله دولت در
ایران عصر فاجار

یکشنبه ۱۴ مرداد ساعت ۲۰:۳۰

عنوان و تاریخ جلسه:

مسئله تأسیس «دانش حقوق»
در ایران عصر مشروطه

دوشنبه ۱۵ مرداد ساعت ۲۰:۳۰

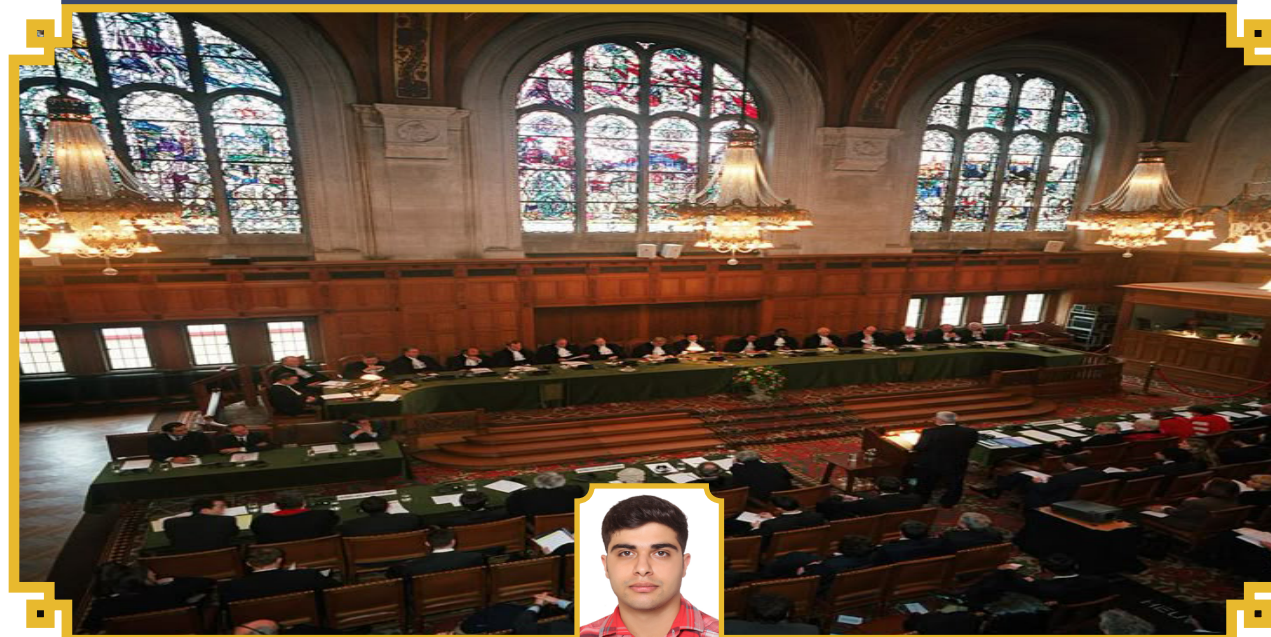
لینک شرکت در نشست

<https://www.skyroom.online/ch/onlinearmozan.ir/u/llaw>

[illegible]

گزارش طرح دعوی دولت آفریقای جنوبی علیه دولت اسرائیل در دیوان بین المللی دادگستری

نویسنده: عارف لاری دشتی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق بین الملل دانشگاه شیراز

arefla38@gmail.com

مقدمه

پس از حملات اسرائیل در نوار غزه و آسیب به مردمان غیر نظامی، دولت آفریقای جنوبی علیه اسرائیل دادخواستی را در دیوان بین المللی دادگستری طرح کرد. آفریقای جنوبی مدعی شد که آنچه که اسرائیل در نوار غزه انجام داده، مصداق نسل‌زدایی بوده و بر اساس کنوانسیون منع و مجازات نسل‌زدایی این اقدام‌ها خلاف حقوق بین الملل می‌باشند.

آفریقای جنوبی این اقدامات اسرائیل را اشغال ۵۶ ساله و آپارتاید ۷۵ ساله و محاصره ۱۵ ساله نوار غزه توصیف کرد. آفریقای جنوبی به عنوان یکی از کشورهای جهان و عضو سازمان ملل مدعی شد که اقدامات اسرائیل در نوار غزه از جمله فعالیت‌هایی است که منافع تمامی دولت‌های جهان را تحت تأثیر قرار داده و لذا این کشور می‌تواند به عنوان یکی از کشورهای جهان نسبت به حقوق تضییع شده خود طرح دعوی کند.

اقامه دعوی آفریقای جنوبی علیه اسرائیل^۱

دولت آفریقای جنوبی شروع خواسته خود را با درخواست تعیین «اقدامات موقت» از دیوان بین المللی دادگستری آغاز کرد. در ۲۹ دسامبر ۲۰۲۳، دولت آفریقای جنوبی دادخواستی را به دیوان بین المللی دادگستری به عنوان نهاد قضایی سازمان ملل متحد، تحویل داد. بر اساس سند مذکور دولت آفریقای جنوبی مدعی شد که اسرائیل تعهداتش را در رابطه با «کنوانسیون منع و مجازات نسل‌زدایی»^۲ نقض کرده است. بر اساس سند تصویب شده در ۲۹ دسامبر، دولت آفریقای جنوبی مدعی شده است که اقدامات اسرائیل در نوار غزه از جمله اقداماتی بوده است که برای نابودی فلسطینیان به عنوان بخشی از گروه ملی و قومی صورت گرفته است و انگیزه اصلی این اقدامات، نابودی بوده است؛ مسئله‌ای که دولت اسرائیل آن را رد می‌کند.

۱. Provisional measure

۲. convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide

دولت متقاضی (دولت آفریقای جنوبی) همچنین بیان می‌کند که اسرائیل در طول مخاصمه به ویژه در حملات پس از ۷ اکتبر نتوانسته است که در جلوگیری از نسل‌زدایی موفق عمل کند و در جلوگیری تحریک مستقیم و علنی به نسل‌زدایی شکست خورده است.

این سند^۱ همچنین حاوی درخواستی مستند بر ماده ۴۱ اساسنامه دیوان و مواد ۷۳، ۷۴ و ۷۵ آیین‌نامه دیوان به عنوان تعیین اقدامات موقت است. به عبارت دیگر دولت آفریقای جنوبی ضمن این سند بیان کرد که دیوان بین المللی دادگستری باید اقداماتی را برای حفظ منافع و حمایت مردم فلسطین در برابر جرم نسل‌زدایی تعیین کند^۲.

دولت آفریقای جنوبی در تهیه این دادخواست توجه بسیار زیادی را به مفهوم نسل‌زدایی و تفسیرهای دیوان بین المللی دادگستری در پرونده رواندا و یوگسلاوی سابق، داشته است. به این شکل که اقدامات اسرائیل مانند گرسنگی مردم، تخریب اماکن تاریخی، تخریب بیمارستان‌ها و... همگی بخشی از یک پیوستار را تشکیل می‌دهند که سرانجام آن تحقق جرم نسل‌زدایی است.

دولت آفریقای جنوبی مدعی شد که روند رسیدگی اینگونه نشان داد که اقدامات اسرائیل به ویژه پس از ۷ اکتبر نتوانست از بروز نسل‌زدایی جلوگیری کند و همچنین اظهارات مقامات اسرائیلی در مورد محاصره شهر و محدود کردن دسترسی به غذا و امکانات ضروری برای مردم به راحتی احراز کننده قصد دولت اسرائیل برای نابودی مردم است.

در این سند دولت آفریقای جنوبی آماری را منتشر کرد که بر اساس آن پس از ۱۱ هفته بمباران، ۸۵ درصد مردم شهر مجبور به ترک خانه‌هایشان شدند و بیش از ۲۱۱۱۰ فلسطینی کشته شدند. ایجاد شرایطی که برای نابودی مردم یک گروه ملی و قومی محاسبه شده است.

دولت آفریقای جنوبی در بند ۵ مقدمه این سند، خواستار احراز مسئولیت بین المللی اسرائیل در قبال اقدامات خود شده است و همچنین از دیوان می‌خواهد که اقداماتی را برای جلوگیری از تشدید آسیب‌ها به مردم فلسطین، تعیین کند. با توجه به فوریت فوق‌العاده وضعیت مذکور، آفریقای جنوبی به دنبال رسیدگی سریع‌تر و تشکیل جلسه دادگاه

بود. همچنین دولت آفریقای جنوبی بر اساس ماده «۷۴ قوانین دادگاه»^۳ از رییس دادگاه تقاضای حمایت هرچه سریع‌تر مردم فلسطین را کرد. از جمله اقداماتی که دادگاه می‌توانست در این زمینه اتخاذ کند عبارت است از: لغو سیاست‌ها و اقدامات مرتبط با نسل‌زدایی، توقف عمدی ایجاد شرایط سخت زندگی و...

دولت آفریقای جنوبی درباره صلاحیت دیوان اینگونه اظهار کرد که: «دولت اسرائیل و آفریقای جنوبی هر دو عضو سازمان ملل متحد هستند و همچنین هر دو دولت مذکور کنوانسیون نسل‌زدایی را امضا کرده‌اند. لذا بر این اساس اسرائیل باید درباره اقدامات متناقض با این کنوانسیون پاسخگو باشد.»

همچنین این دولت بیان کرد که: «اختلافات ناشی از تفسیر و اعمال و اجرای این کنوانسیون بین طرفین معاهده بر عهده دیوان بین المللی دادگستری است.»

در تاریخ ۱۳ نوامبر ۲۰۲۳ نشستی در مقر ریاست جمهوری با رهبر یهودیان آفریقای جنوبی صورت گرفت که در آن نشست رییس جمهور آفریقای جنوبی، آقای سیریل رامافوزا، اعلام کرد که به شدت اقدامات اسرائیل را به عنوان یک نسل‌زدایی محکوم می‌کنیم.

در تاریخ ۱۷ نوامبر ۲۰۲۳ در جریان یک سفر دولتی به قطر، رییس جمهور آفریقای جنوبی اعلام کرد که آنچه که امروزه در غزه در حال رخ دادن است یک نسل‌زدایی واقعی است و امروزه غزه به یک اردوگاه کار اجباری تبدیل شده است.

در تاریخ ۱۲ دسامبر ۲۰۲۳ در دهمین جلسه اضطراری مجمع عمومی سازمان ملل متحد که در آن نماینده اسرائیل حضور داشت، سفیر آفریقای جنوبی اظهار داشت که: «وقایع شش هفته گذشته که در غزه رخ داده است، نشان می‌دهد که اسرائیل بر خلاف تعهدات خود در خصوص کنوانسیون نسل‌زدایی عمل می‌کند.»

در تاریخ ۲۱ دسامبر ۲۰۲۳، آفریقای جنوبی در یک یادداشت به سفارت اسرائیل در کشور خود اعلام کرد که اطلاعات بدست آمده از اقدامات این کشور با تعاریف مربوط به نسل‌زدایی در کنوانسیون مربوطه، کاملاً تطابق دارد.

۱. application

۲. Press Release 29 dec 2023

۳. Rules of court

مصاحبه اختصاصی با جناب آقای متین مهرابی، دارنده مدال برنز المپیاد حقوق سال ۱۴۰۳

سلام و درود خدمت شما. خیلی خوش آمدید و خیلی خوشحالیم که دعوت ما را پذیرفتید.

سلام خیلی ممنون، متشکرم

قبل از اینکه سراغ تعریفی از المپیاد و سوالات پیرامون آن برویم، فکر می‌کنم لازم باشد خودتان را به دوستان و مخاطبان ما معرفی کنید و بگویید که چه عواملی باعث شد که به المپیاد علاقه پیدا کنید و در نهایت شرکت کنید.

بله حتماً. متین مهرابی هستم، دانشجوی ترم هفت حقوق دانشگاه اصفهان، ورودی ۱۴۰۰. در رابطه با سوال دوم اینکه چه چیزی باعث شد که در المپیاد شرکت کنم، در واقع آشنایی من با المپیاد از اواخر ترم چهارم بود. زمانی که دانشجویان سال

المپیاد حقوق یکی از آزمون‌هایی است که در حوزه رشته حقوق و هر ساله در کشور برگزار می‌شود. این آزمون ساختار منحصر به فرد خود را دارد و با آزمون‌های حقوقی دیگر نظیر آزمون ارشد، وکالت، قضاوت و سردفتری که در بین دانشجویان حقوق شناخته شده‌تر هستند، متفاوت است. حضور و همچنین کسب رتبه برتر به‌ویژه کسب مدال در این عرصه، دربردارنده مزایای فراوانی است که دانشجویان مستعد و توانمند این رشته را به شرکت در این آزمون ترغیب می‌کند. چند سالی است که موضوع المپیاد در بین دانشجویان حقوق، اهمیت زیادی پیدا کرده و توجه بیشتری را به خود جلب کرده است. از همین رو، گفتگویی بین خانم الهام محمدی با جناب آقای متین مهرابی، دارنده مدال برنز المپیاد حقوق در سال ۱۴۰۳ خواهیم داشت تا از تجربیات خود در مسیر المپیاد با ما سخن بگویند.

بالتر ما قصد شرکت در این آزمون را داشتند و شرکت کرده بودند به تدریج با این آزمون آشنا شدم و برخی از کلاس‌هایی که گروه حقوق برای بچه‌های المپیاد گذاشت منجر به این آشنایی شد. اما تقریباً از اواسط ترم ۵ بود که من عزم جدی برای شرکت در المپیاد پیدا کردم.

خیلی ممنون که خودتان را معرفی کردید. در مورد المپیاد، تعریف المپیاد حقوق چیست و نحوه شرکت در آن به چه صورت است؟

در رابطه با المپیاد ابتدا باید بگوییم که المپیاد صرفاً مربوط به رشته حقوق نیست. حدود ۲۲ رشته است که هر ساله در آن‌ها المپیاد برگزار می‌شود. این آزمون‌ها از سال ۱۳۷۵ تا امسال که بیست و نهمین دوره المپیاد در سال ۱۴۰۳ بود، هرساله برگزار شده است. در حال حاضر هدفی که پشت این رقابت علمی است، پیدا کردن متخصصین و نخبه‌های رشته‌های مختلف است. اما در رابطه با نحوه شرکت در المپیاد باید گفت که دو شیوه اصلی وجود دارد، شیوه غیر متمرکز و شیوه متمرکز.

شیوه متمرکز: به طور خلاصه و ساده شیوه متمرکز همان شرکت در کنکور ارشد می‌باشد. یعنی داوطلب در حین ثبت نام کنکور ارشد ضمن فرایند ثبت نام، علاقه‌مندی خود به المپیاد را اعلام می‌نماید و اگر تراز مد نظر سازمان سنجش را کسب کند می‌تواند وارد مرحله نهایی المپیاد شود و با سایر دانشجویان رقابت کند. اینکه چه تعدادی از داوطلبان از طریق ارشد وارد مرحله نهایی می‌شوند متغیر است. معیار رتبه نیست و تراز است که تعیین کننده می‌باشد. اما در کل حدود ۱۵ تا ۳۰ نفر هر سال از طریق کنکور ارشد وارد مرحله نهایی می‌شوند البته بین گرایش‌های مختلف تعداد افراد منتخب متفاوت است.

شیوه غیرمتمرکز: در شیوه غیرمتمرکز که همان شیوهی ورود من به المپیاد می‌باشد، قبل از ورود به مرحله نهایی مرحله منطقه یا قطب وجود دارد و داوطلبان برای ورود به مرحله نهایی باید جزء

افراد منتخب قطب خود قرار بگیرند. در واقع کشور به ده قطب یا منطقه تقسیم شده است (قطبی که دانشگاه اصفهان در آن قرار دارد شامل استان اصفهان، استان چهارمحال بختیاری و استان یزد می‌باشد) و هر دانشگاه می‌تواند پنج نفر را به عنوان نماینده خود به مرحله قطب یا مرحله منطقه بفرستد. این امر که دانشگاه این پنج نفر را چگونه انتخاب کند بستگی به صلاحدید خود دانشگاه دارد. بعضی از دانشگاه‌ها مثل دانشگاه اصفهان از طریق آزمون این پنج نفر را انتخاب می‌کنند و برخی دانشگاه‌های دیگر نظیر دانشگاه تهران از طریق رتبه و معدلی که دانشجویان دارند، نفرات اول را به مرحله قطب می‌فرستند. در نهایت از هر قطب پنج نفر برگزیده وارد مرحله نهایی می‌شوند، به استثنای قطب تهران و البرز که از آن منطقه ۱۰ نفر به مرحله نهایی راه پیدا می‌کنند. در نهایت برگزیدگان غیرمتمرکز با برگزیدگان متمرکز که حدود ۶۰ تا ۸۰ نفر می‌باشند مرحله نهایی المپیاد را برگزار می‌کنند و پس از آن، رتبه‌بندی و توزیع مدال‌ها بین این افراد صورت می‌گیرد.

ممنونم از شما. لطفاً راجع به طرح سوال و ساختار این آزمون علمی توضیح بدهید.

همانطور که عرض شد یکی از مسائلی که باعث شد نسبت به آزمون المپیاد رغبت بیشتری پیدا کنم، همین ساختار خاص. متفاوت بود. این آزمون کاملاً تشریحی است و مانند سایر آزمون‌های حقوقی، تستی نیست. در واقع در المپیاد با شش درس و اگر بخواهم دقیق‌تر باشم با هفت درس مواجهیم چون متون فقه و اصول فقه در المپیاد یک ماده درسی را تشکیل می‌دهند. هر کدام از این دروس یک ساعت وقت دارد و معمولاً یک تا دو سؤال برای هر درس طرح می‌شود. سؤالات طراحی شده معمولاً سؤالات بسیار عمیق و کلی است که نیاز به درک جامعی از دروس حقوقی دارد. یعنی تمام مطالعاتی که دانشجویان از ترم اول تا زمان شرکت در المپیاد داشته، در پاسخگویی به کمک او می‌آید و هیچ معیاری جز علم و دانش و سواد حقوقی شرکت‌کننده ندارد.

📌 درس بعدی درس اساسی است. دروسی که بیشتر از آن طرح سؤال می‌شود درس اساسی ۱ و اساسی ۲ است و طراحان سوال کمتر سراغ درس اساسی ۳ می‌روند. در رابطه با درس اساسی یک چیزی که من مطالعه کردم و تقریباً چند بار این کتاب را مرور

👉 درس حقوق بین‌الملل عمومی یکی از دروسی بود که خودم آنقدر در آن مسلط نبودم یعنی وقتی که داشتم این درس‌ها را می‌گذراندم، آنقدر که باید و شاید وقت به آن اختصاص نادم و آنقدر قوی مطالعه نکردم. طبیعتاً آن زمانی که به قصد شرکت در آزمون المپیاد مطالعه می‌کردم عمده وقتم را صرف مطالعه این درس کردم. منبعی که بیشتر از همه مطالعه کردم، کتاب دکتر ضیایی بیگدلی بود؛ تقریباً این کتاب را یکی دو بار کامل خواندم و در وقت‌های نزدیک به آزمون هم مرور کردم. جدای از این کتاب استفاده کمی هم از جزوات دکتر بیگزاده داشتم که خیلی به من کمک کرد چون در برخی

غزه مشاهده نمی‌شود بلکه مردم کاملاً با قحطی روبه‌رو هستند و دست و پنجه نرم می‌کنند. دیوان دستور داد تا سوخت و مواد غذایی و آب و دیگر امکانات وارد غزه شود.^۲ همچنین دیوان در سایه اقدام آفریقای جنوبی برای تشکیل پرونده برای جرم نسل‌کشی توسط اسرائیل، این دستور را صادر نمود و بر توقف نسل‌کشی هم تأکید کرد.

۱-۲- گرسنگی دادن اجباری؛ به مثابه جنایت جنگی

❖ ممنوعیت گرسنگی دادن به غیرنظامیان به عنوان یک روش جنگی یک قاعده محکم و ریشه‌دار در قوانین و عرف بین‌المللی جای خود را باز کرده است. منع به قحطی کشاندن غیرنظامیان و ممنوعیت گرسنگی دادن هم در مواردی که قحطی و نبود غذا و یا دسترسی به مواد غذایی منجر به سلب حیات افراد شود و هم در شرایطی که درد و رنج و گرسنگی بر مردم تحمیل گردد مصداق خواهد یافت. استفاده عمدی از به قحطی کشاندن غیرنظامیان به عنوان روش جنگی از طریق محروم کردن آن‌ها از کالای اساسی و ضروری برای بقائشان بر اساس بند ۲ ماده ۸ اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی، جنایات جنگی تلقی می‌شود. در رابطه با سرزمین‌های تحت اشغال، کنوانسیون چهارم ژنو قوای اشغالگر را موظف کرده تا همه توان خود را برای تسهیل در رسیدن کمک‌های بشردوستانه به غیرنظامیان به کار برند. لکن در غزه دقیقاً بالعکس می‌باشد، تحریم‌های غذایی غزه بعد از طوفان الأقصى شدت

٢.<https://www.icj-cij.org/>, Last Seen: Dec ٢٠٢٤.

علیه غیرنظامیان استفاده می‌شود. مردم نوار غزه در قحطی شدید فرو رفته‌اند. این موضوع در لبنان نیز در حال اجرا و انجام است و در نتیجه تجاوزات مستمر اسرائیل، مردم لبنان بیش از هر زمان دیگری در حال تحمل ناامنی غذایی‌اند. زمین‌های کشاورزی و درختان در جنوب سوخته و زمین‌های کشاورزی متروکه شده است.

فائو، سازمان غذا و کشاورزی ملل متحد نیز در مورد اوضاع اسفبار غزه گفت سوء تغذیه و مرگ و میر زیاد است و مردم به دلیل عدم دسترسی فیزیکی به شدت با مشکل مواجه شده‌اند. وضعیت در غزه فاجعه‌آمیز است، خطر پایدار قحطی در سراسر نوار غزه وجود دارد. دسترسی به مواد غذایی موجود کاهش پیدا کرده و قیمت‌ها هم بالا هستند. اگر کمک‌های بشردوستانه برسد کفاف تغذیه خانواده‌ها را نمی‌دهد. عناصر امنیت غذایی بسیار ناپایدارند. اسرائیل با گرسنگی دادن عمدی و محروم کردن مردم غزه از مایحتاج زندگی، در حال کشتار تدریجی آن‌هاست. مردم به مواد غیر خوراکی روی آورده‌اند تا گرسنگی خود را از بین ببرند.

🌟 با توجه به افزایش افرادی که در غزه بر اثر گرسنگی جان می‌بازند، دیوان بین‌المللی دادگستری^۱ به اسرائیل دستور داد که کمک‌های اساسی مورد احتیاج و همچنین کمک‌های بشردوستانه به غزه باید کاملاً بدون مانع و سریعاً به دستشان برسد. فی‌الواقع قضات دیوان بین‌المللی دادگستری بیان کردند که فقط خطر گرسنگی در

1. International Court of Justice: ICJ

شاید بتوان بزرگ‌ترین جنگ پسااِشغال را در این زمان دانست. پس از این که حماس با عملیات جسورانه خود هیمنه نظامی و اطلاعاتی رژیم را شکست، اسرائیل برای آن که آبروی ریخته خود را بازیابی کند و این شکست سنگین را جبران نماید، شروع به کشتار گسترده مردم غزه کرد. در حقیقت غزه بزرگ‌ترین زندان رو باز دنیا محسوب می‌شود که با توجه به مساحتش تراکم جمعیتی بسیار بالایی دارد. وضعیت غزه امروزه اسفناک است. ذخایر غذایی تمام شده و همین مقدار ناچیز نیز سالم و دارای کالری لازم و مقوی نمی‌باشد. بیمارستان‌های غزه از کار افتاده‌اند، بسیاری از مجروحان یا جان می‌بازند و یا بدون بیهوشی جراحی می‌شوند. بدیهی‌ترین حق یک فرد یعنی حق حیات و زندگی با سرعت بالا نقض شده و تا کنون تعداد شهدای غزه از مرز ۴۲ هزار نفر عبور کرده است که بیش از ۶۰ درصد شهدا کودکان و اطفالند. این غیر از آمار مجروحان و معلولان است. دانش آموزان و دانشجویان از حق بر آموزش و تحصیل کردن محروم شده‌اند. افراد مختلف ربوده می‌شوند و خانواده‌هایشان از سرنوشت بسیاری از آن‌ها بی‌خبرند، نمی‌دانند در زندان‌های مخوف اسرائیلند و یا کشته شده‌اند. رژیم صهیونیستی در اقدامی که سراسر ناقض حقوق

بشر است اجازه ورود محموله‌های غذا و دارو را نمی‌دهد و کودکان دچار سوء تغذیه شدید شده‌اند. در حقیقت اسرائیل در حال یک نسل‌کشی گسترده و پاکسازی قومی سیستماتیک است تا در بلند مدت غزه خالی از سکنه شده و شهرک‌های صهیونیستی در آن جا بنا شوند. شاید نقض برخی حقوق بشر مانند حق بر آموزش -گرچه کاملاً لازم و ضروری‌اند- به سرعت به حیات انسان صدمه زنند اما نقض حقی مانند حق بر غذا به سرعت اثر مخرب خود را گذاشته و حتی بر روی آینده یک سرزمین و روح و جسم مردم آن نیز موثر است.

👉 همه قدرت‌های بزرگ جهانی به طور ضمنی موافقت می‌کنند که گرسنگی یک سلاح ژئوپلیتیکی باشد. جنگ امروز [غزه] عامل اصلی گرسنگی و سوءتغذیه می‌باشد که در قحطی در غزه تحقق یافته است. غذا به طور فزاینده‌ای به عنوان سلاحی

🌟 محرومیت از حق بر غذا و حتی دیگر مواردی که در این ماده ذکر شد دقیقاً همانی است که امروزه در غزه رخ می‌دهد و رژیم صهیونیستی به طور وحشیانه و کاملاً بر خلاف قواعد بین‌المللی، زنان و مردان و کودکان را از آن محروم می‌کند.

۱-۲- میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

🏆 ماده ۱۱ میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نیز در قسمتی به این حق اشاره نموده و می‌گوید: «کشورهای طرف این میثاق حق هر کس را به داشتن سطح زندگی کافی برای خود و خانواده‌اش شامل خوراک، پوشاک و مسکن کافی همچنین بهبود مداوم شرایط زندگی به رسمیت می‌شناسند. کشورهای طرف این میثاق به منظور تأمین تحقق این حق، تدابیر مقتضی اتخاذ خواهند کرد و از این لحاظ اهمیت اساسی همکاری بین‌المللی بر اساس رضایت آزاد را اذعان (قبول) دارند. کشورهای طرف این میثاق با اذعان به حق اساسی هر کس به این که از گرسنگی فارغ باشد، منفرداً و از طریق همکاری بین‌المللی تدابیر لازم از جمله برنامه‌های مشخصی به قرار ذیل اتخاذ خواهند کرد:

الف: بهبود روش‌های تولید و حفظ و توزیع
خواربار با استفاده کامل از معلومات فنی و علمی
با اشاعه اصول آموزش تغذیه و با توسعه یا اصلاح
نظام زراعتی به نحوی که حداکثر توسعه موثر و
استفاده از منابع طبیعی را تأمین نمایند.

👉 ب: تأمین توزیع منصفانه ذخایر (منابع) خواربار جهان برحسب حوائج با توجه به مسائل (مبتلايه) کشورهاي صادر کننده و وارد کننده خواربار (غذا)»

👉 این ماده میثاق بسیار کلی است اما از اهمیت حق بر غذا و گرسنه نبودن هیچ انسانی نمی‌کاهد و البته که قابلیت تفاسیر متعدد و اجرای برنامه‌های متفاوت و موثر در این زمینه را نیز دارد.

۲. نقض حق بر غذا در غزه توسط رژیم صهیونیستی

مردم فلسطین پس از اِشغال سرزمینشان جنگ‌ها و آوارگی‌های متعددی را پشت سر گذاشته‌اند لکن

Introduction

✧ Ukraine has long played an important, though sometimes overlooked, role in global security. Today, the country stands at the forefront of a renewed great-power rivalry, which many analysts predict will shape international relations for decades to come.

✪ Russia's invasion of Ukraine in February 2022 marked a significant escalation of the eight-year conflict that began with Russia's annexation of Crimea, representing a historic turning point for European security. One year into the fighting, many defense and foreign policy experts view the war as a major strategic blunder by Russian President Vladimir Putin.

👉 Many observers see little prospect for a diplomatic resolution in the near future and instead anticipate dangerous escalations, potentially including Russia's use of nuclear weapons. The war has accelerated Ukraine's push to join Western political blocs, such as the European Union (EU) and the North Atlantic Treaty Organization (NATO).

✶ In conclusion, after World War II, the Ukraine crisis and Russia's actions have been one of the most aggressive threats to a country's borders. In Europe, this is among the most significant wars due to the vast destruction it has caused. For other countries—especially those in the United States, the EU, and parts of Asia—the outcome of this war holds substantial importance, affecting various government sectors such as the economy, energy, food, and fuel supplies.

1. About the situation and position of war

✪ The humanitarian situation in the front-line Lymanska hromada of the eastern Donetsk oblast remains difficult, according to humanitarian partners and local authorities, hostilities have reportedly further intensified since the start of the year.

2. Humanity law violence

- ✦ Based on principle of united nations and rules of bill of rights, The protect from peace and international security, there is responsibility of the security council.

Ukraine crisis and Russia's military ritual and world effect on international order

writer: Alireza Ebrahimi

Law graduate from SCU

Aliireza.eb81@gmail.com

writer: Fardin Isavi

Master student of oil and gas law at Tehran Faculty of Petroleum

fardinisavi@gmail.com

writer: Minoo Afraz

Student of food engineering at IUT

afrazminoo@gmail.com

Abstract

✧ After one year of war between Russia and Ukraine, several international bodies have made decisions regarding this conflict and issued resolutions. Most of these resolutions focus on deterring Russia from continuing the war and calling for an end to this violent act.

👉 What impact can military assistance from other countries to Russia and Ukraine have on their political and diplomatic relations with the rest of the world? Additionally, is the aid provided

by various nations to these two countries based on legal and international standards, and is it acceptable for non-involved nations to intervene by providing support, potentially escalating the conflict? Furthermore, is the invasion of Ukrainian territory justifiable or legitimate under international law?

🔑 Keywords: war, international conflict, military aid, international law, Ukraine-Russia war, United Nations peace.

✪ Generally, the impacts of war extend beyond the involved states, affecting the entire world and all sectors directly or indirectly related to international trade. Russia, the second-

✶ Oil prices play a critical role in shaping policies worldwide. Even in this era of growing green energy and alternative sources, oil still holds a significant position in the energy market, supplying nearly one-third of the total global energy. Beyond energy, oil is a base for countless products in daily life, including petrochemicals, pharmaceuticals, and plastics. While the most tangible impact of changing oil prices is economic, it also affects the environment.

✳ Each war destroys millions of lives people around the world. Right of life is supreme right that know the legal and international law system. In article 3 of humanity right bill and article 6 of international covenant on civil and political rights and article 6 of convention on the rights of the child and other documents said about this right (right of life). More of countries at world supporter from this right in the parts of the legal system in their country. The war effect to parts of life for example, lack of drinking water, food, drugs, basic life facilities, destroy parts of people lives in this country and between women and children is most effect to this type of group based of the humanity bill, each people should from best life in their country. War is an element, that destroy quality millions of lives and died women and children around the world. In article 11 and 12 of convention of economy and society said about this right and explained about social security right and has normal life for each person. War effect to production, employment, national income and each part of country and system of economy and society, a country can't export and importation. It's causes disruption in the country's system and affect the lives of its people.

- ✧ In appear, countries between the war are prohibit to development in the part of their countries and international relationship.
- ✧ Imposing sanctions are effect in export and importation and destroy the millions of lives in country base of the international documentary, right to development is public of right and we can't separate from basic rights the economic system with weaking imposing sanctions, development, in cultural, economy, society and important element the caused to regression in their part (economy, cultural, society).
- ✧ In international law and relations, ownership of territory is significant because sovereignty over land defines what constitutes a one of the goals of most states. The benefits of having territory, thought only as great as a state's borders are clear, because a state must be well defined for the modern state to function.

Organizations Influencing Oil Prices

Result

११. OPEC (Organization of the Petroleum Exporting Countries)

✧ This organization was established in 1960, the main aim of OPEC is to increase coordination and close oil-producing nations policies together this way they can help each other to secure their income by achieving price stability. One of the factors which oil prices depend on is the quantity of supply and demand, OPEC sets production targets for its members to manage supply rates. In times of geopolitical instability or economic downturns, OPEC can respond by altering production levels to mitigate price volatility caused by unexpected supply disruptions.

፡፡ International Energy Agency (IEA)

- ✧ IEA is an International Energy Agency (IEA) is an independent intergovernmental organization located in Paris, founded in 1974. Its main role is to offer policy guidance, conduct analysis, and provide data related to the global energy landscape.

Although the IEA does not play a direct role in oil pricing, its studies and analyses can shape energy market policies. During crises, the IEA can assist its member countries in stabilizing the market.

✧ The efficiency of international organizations in the face of war is often criticized. More than a year has passed since the war between Russia and Ukraine began, yet no definitive solution has been implemented to stop the conflict, and sanctions have not demonstrated their effectiveness. Today, war must be understood as a phenomenon that transcends the borders of the involved countries; all nations are directly or indirectly affected by it.

🚩 War can destroy people's lives and lead to different economic issues like increase oil prices. This broad range of negative effects should encourage international organization to reconsider their anti-war policies.

* برای مشاهده منابع و دریافت مقاله و ترجمه، کد بالا را اسکن کنید.

(در نسخه الکترونیک کد بالا را لمس کنید)

3/1. Economic impacts

✦ Higher oil prices lead to increased transportation costs, which, in turn, raise the costs of goods and services. Statistics show that a $\Delta \$$ increase in oil prices can raise inflation by approximately 1.3%. Oil prices can also impact GDP. Studies demonstrate that sustained increases in oil prices can significantly reduce GDP growth.

For many countries, especially oil-producing companies, oil is the most important mean to funding their economy, oil price is also important to oil importing countries and increase of it may cause inflationary pressures and negative effect on their economic activity.

It is important to consider that the impacts of rising oil prices vary between developed and developing countries. Studies show that developed countries can handle these impacts better, whereas developing countries are more vulnerable to the effects of rising oil prices.

3.2. environmental impacts

✧ Although increasing oil prices can negatively

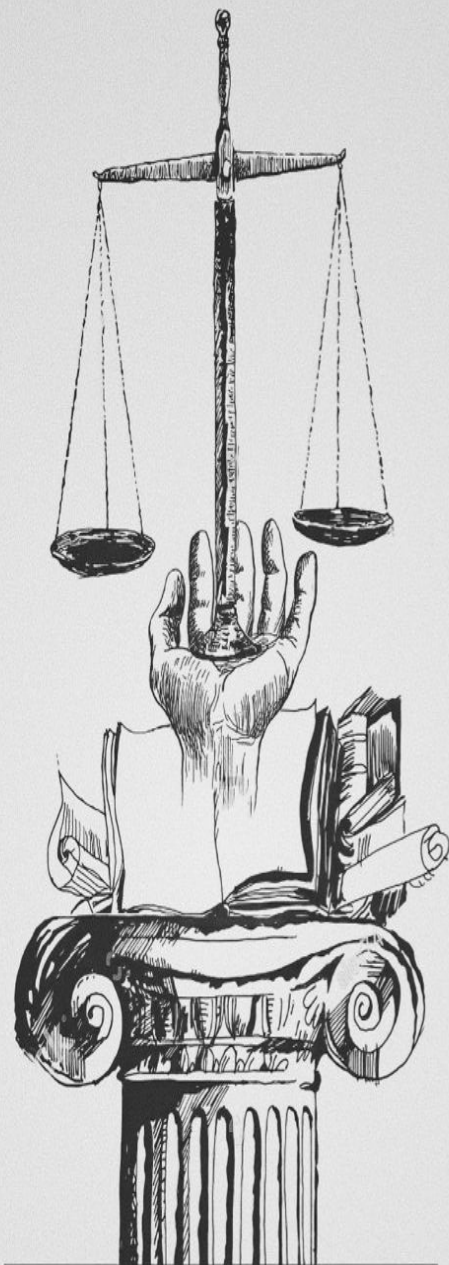
impact the economy, it can lead to a reduction in fossil fuel demand and increase investments in renewable energy sources such as solar, wind, and tidal energy. From this perspective, a rise in oil prices may lead to changes in energy policies and improve the overall environmental situation.

₣. Russia-Ukraine war and oil price

✧ The Russia-Ukraine war, which began on February 2022, led to a surge in oil prices and fundamental changes in the energy market. Before the war, the price of Brent oil was around 92\$ per barrel, but within two weeks, it suddenly increased to 123,7\$ per barrel due to geopolitical tensions and fears of supply disruptions.

✦ This war changed the entire energy market landscape. At the start of the war, the GV and the EU implemented sanctions to limit Russia's revenue and shrink its role in the market. However, Russia adopted an alternative strategy to continue selling its oil at a significant discount, often around 20-10\$ below market prices, thus maintaining its role in the energy market.

LAW & JUSTICE

✨ کسی حرف قانون را می‌فهمد؟! دانشجوی حقوق، استاد حقوق، همه خدمتگزاران حقوق چقدر عدالت را دوست دارند؟؟ سقوط قانون چه بلایی سر ما می‌آورد؟! آیا قانون، عدالت را در بند می‌کشد؟! چقدر سوال داریم، چقدر محال داریم، قلم من دل پر عدالت است که قصد درد و دل دارد، درد و دل با من و شما که مدعی عدالتیم. مدعی عدالتیم؟! یا مدعی قانون؟!

🌟 قانون زیباست، نظم می‌آورد، کمک حال مظلوم است، دشمن ظالم است، پدری است که بر سر فرزنداتش دست نوازش می‌کشد. همه ما قانون را دوست داریم. باید دوست داشته باشیم حتی اگر در برابر ما باشد، حتی اگر ما را مقصر بداند.

ولی سوال اینجاست؛ آیا قانون همان عدالت است؟؟ عدالت فراتر از قانون است، عدالت از آن خداست. ما با قانون سعی بر نزدیکی به عدالت داریم.

🌟 جواب دادن به این سوالات، تحصیلات عالی به نیاز ندارد، مدارک معتبر دانشگاه‌های اینور آبی و اونور آبی نیاز ندارد، شرکت در سمینارهای چند صد نفری نیاز ندارد، جواب به این سوال، نیاز به نشستن در خلوتی و کمی فکر دارد، شاید به جواب نرسیم اما تلاش برای یافتن حقیقت، خود حقیقت است.

🌟 سوال‌های محدود من چگونه می‌تواند حقیقت را آشکار کند؟؟ حقیقت آن است که هیچ‌گاه حقیقت آشکار نمی‌شود. ما فقط شیفتگان حقیقت هستیم، از غرق شدن لذت می‌بریم، از سر درد لذت می‌بریم. ما دیوان‌هایم. دیوانه حقیقت. من به دنبال پاسخ دادن به سوال نیستم، من به دنبال تلنگری هستم که به خودمان بزنیم، من دنبال ایجاد سوال هستم و اینکه بعد از خواندن این درد و دل کوتاه، از خود بپرسیم آیا قانون و عدالت یکی است؟!

* برای مشاهده منابع و دریافت مقاله، کد بالا را اسکن کنید.
(در نسخه الکترونیک کد بالا را لمس کنید)

تیغ عدالت (دل‌نویسه)

نویسنده: مهدی محمدی

دانش‌آموخته کارشناسی رشته حقوق دانشگاه اصفهان

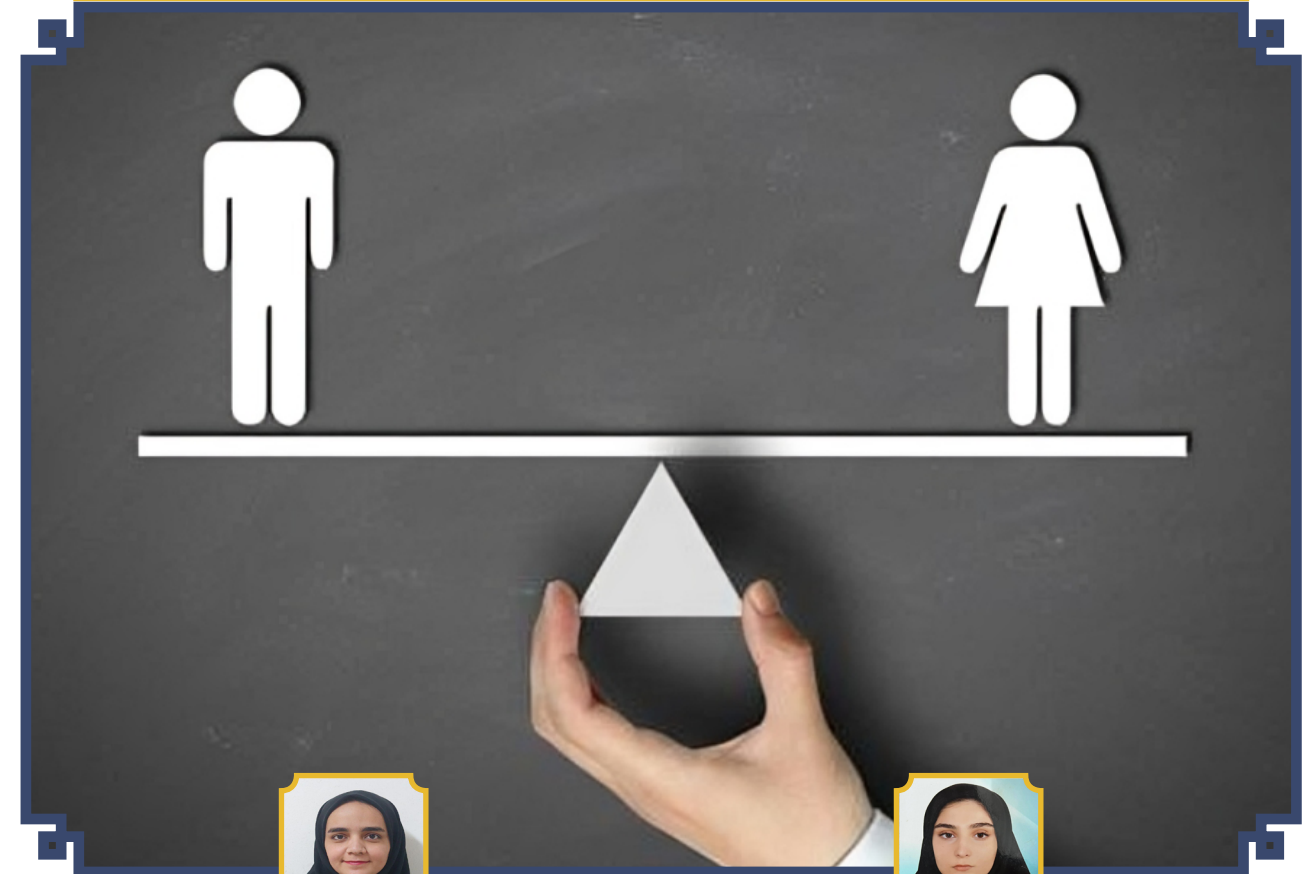
behdadmohamadi31@gmail.com

قانون و عدالت یکی است؟؟

✨ مغزتان را رها کنید، بگذارید نفس بکشد و همراه من بیاید. برای یک بار هم که شده، چشم‌هایتان را ببندید و با من پرواز کنید. بگذارید ذهن برود، بچرخد. برای لحظه‌ای هم که شده از این زندگی سیاه و رباتی که خودمان ساختیم دور شویم و به دنیای ذهن برویم. سیاهی را باید رد کرد تا به سفیدی رسید. زمان هرگز این کار را برای شما انجام نمی‌دهد. کلید گذر از سیاهی در درون شماست. در ذهن شماست. نگذار سفیدی افسانه شود و سیاهی عادت.

امکان سنجی برابری دپه زن و مرد

نویسنده: فاطمه امیر ماهانی

دانشجوی کارشناسی رشته فقه و حقوق اسلامی دانشگاه اصفهان

fatemeh.amiriii080@gmail.com

نویسنده: پریسا جوانمردی

دانشجوی کارشناسی رشته فقه و حقوق اسلامی دانشگاه اصفهان

parisajavanmardi083@Gmil.com

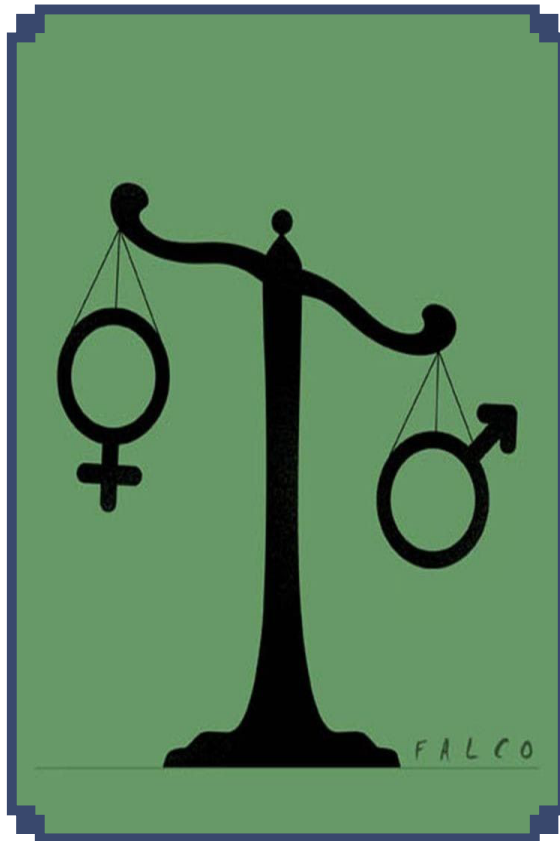
چکیده

❖ دیه یا خون بها از مباحث مطرح در حقوق جزا بوده است. براساس تعریف فقهی، مال یا پولی است که به سبب کشتن انسان یا نقص عضو به کسی که صدمه دیده است یا به بازماندگان او پرداخت می‌شود. همچنین در ماده ۲۹۴ به تعریف کاملی از دیه پرداخته شده است: «دیه مالی است که به سبب جنایت بر نفس یا عضو به مجنی علیه یا به ولی یا اولیای دم داده می‌شود. اصولاً در جنایات غیر عمدی وارد بر جسم و جان انسان، دیه تعلق می‌گیرد. »

مقدمه

✨ در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ دیه به دو دسته‌ی مقدر و غیر مقدر تقسیم شده است. دسته‌ی مقدر برای جنایات غیر عمد بر نفس، عضو یا منفعت و در جنایات عمدی که به هر دلیلی قصاص ندارد مقدر شده است. دیه‌ی غیرمقدر، دیه‌ای است که میزان آن در شرع معین نشده و دادگاه با لحاظ نوع و کیفیت جنایات و تأثیر آن بر سلامت مجنی‌علیه و میزان خسارت وارده با در نظر گرفتن دیه‌ای مقدر و جلب نظر کارشناس میزان آن تعیین می‌کند. (عابدی، ۱۴۰۱: ۱۵)

🌟 ماده ۵۵۰ ق.م.ا دیه‌ی زن را در قتل نصف دیه مرد آورده است. در خصوص دیه‌ی اعضا نیز طبق ماده‌ی ۵۶۰ ق.م.ا دیه‌ی زن تا کمتر از ثلث دیه کامل مرد با مرد یکسان است و چنانچه از ثلث بیشتر شود دیه‌ی زن به نصف تقلیل می‌یابد و طبق ماده ۵۶۲ ق.م.ا در دیه‌ی ارش اعضای منافع (دیه‌ی غیر مقدره) تفاوتی میان زن و مرد نیست.

🌟 سوالی که در این میان پیش می‌آید، چرایی تفاوت دیه‌ی زن و مرد به‌خصوص در زمان حال است؟ در بین صاحب‌نظران دو دستگی جدی به چشم می‌خورد، برخی معتقدند این حکم تعبدی نبوده و قابل تغییر است و برخی اعتقاد به تعبدی بودن این حکم دارند. در این مقاله به بیان هر دو دیدگاه می‌پردازیم.

تعبدی نبودن حکم

در شریعت اسلام دیه به مثابه ضمانت اجرای قتل و صدمات بدنی غیرعمد پذیرفته شده است. تعاریف متعددی از دیه در منابع فقهی آورده شده است که کامل‌ترین و جامع‌ترین آن مربوط به تعریف مندرج در میانی تکلمه المنهاج است که دیه را مالی می‌داند که در جنایت بر نفس، اعضا یا ایراد جرح و مانند آن از طرف شارع مقرر و معین گردیده است و از دیدگاه حقوقی نیز ماده ۱۷ ق. م. ا از دیه تعریفی بدست داده است. قرآن به عنوان اولین منبع شریعت اسلام، سخنی درباره تفاوت دیه‌ی مرد و زن به میان نیاورده است. (نسا/۹۲)

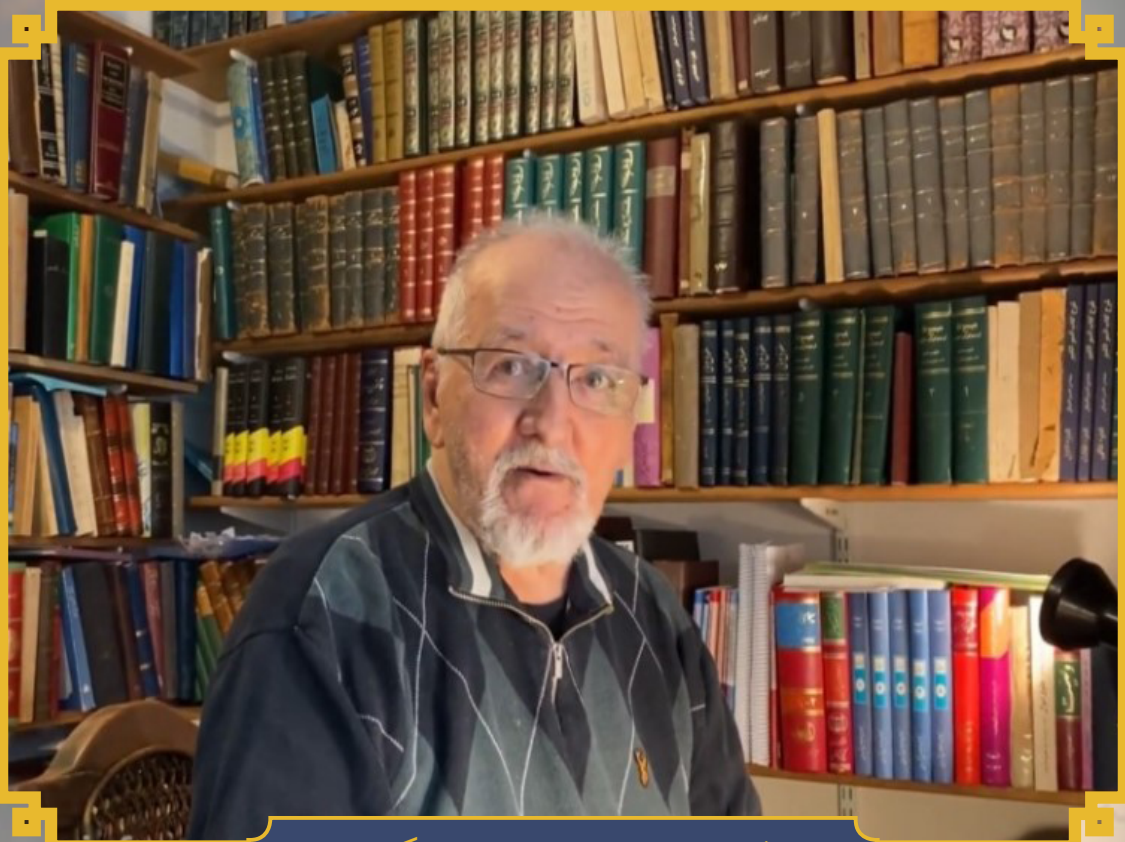

٩٩

محمد جعفر جعفری لنگرودی

متولد ۲۴ فروردین ۱۳۰۲ و فقیه، مجتهد، فیلسوف، ادیب، شاعر و حقوقدان ایرانی و صاحب نوشته‌هایی در حقوق و ادبیات بود. جعفری لنگرودی در سال ۱۳۸۵ دانشنامه عمومی حقوق موسوم به الفارق را که توسط انتشارات گنج دانش منتشر شد به پایان رساند. الفارق نخستین و بزرگ‌ترین دانشنامه حقوقی به زبان فارسی است که بر پایه مبانی استدلالی و اجتهادات عمیق حقوقی همه مذاهب شش‌گانه باطنی، شیعه اثنی عشری، مالکی، حنفی، حنبلی و شافعی و همچنین حقوق روم، یعنی نظام حقوقی فرانسه را در فقه معاملات و عناوین و موضوعات مهم حقوقی مورد بررسی قرار داده است. جعفری لنگرودی مدتی رئیس دانشکده حقوق دانشگاه تهران و هم‌چنین مدیر گروه حقوق خصوصی آنجا بود که لقب ذوالریاستین را به او داده بودند. جعفری لنگرودی یکی از اعضای هیئت شش نفره تدوین پیش‌نویس قانون اساسی پس از انقلاب ۱۳۵۷ ایران بود. ایشان سرانجام در ۸ اسفند ۱۴۰۱ دار فانی را وداع گفتند. از دیگر آثار برجسته ایشان می‌توان از دوره ۵ جلدی مبسوط در ترمینولوژی حقوق، مقدمه عمومی علم حقوق، فن استدلال در منطق حقوق اسلام و ضمان عقدی در حقوق مدنی نام برد.